

❧ श्री शीलांगादि रथ संग्रह ❧
चित्र तथा समजुती सहित.

પ્રસ્તાવના.

આ પુસ્તક પ્રગટ કરવાનો હેતુ એ છે જે સાધુ સાધ્વીજી મહારાજને સજ્ઞાય ધ્યાન માટે વધા રથ અતિ ઉપયોગી અને જવલ્લેજ મઝી શકે છે માટે તે છપાવી પ્રસિદ્ધ કરવા યોગ્ય છે. એમ કેટલાક સાધુ મહારાજ તરફથી કહેવામાં આવ્યું તેથી છપાવી પ્રગટ કર્યું છે. હવે તે પુસ્તકની હસ્ત લીખીત પ્રત એક, મહારાજની સાહેવ સુખસાગરજીએ ડીસેથી તે કામ માટે પ્રથમ મોકલી તેની નકલ કરાવી લીધી. પછી વડોદરેથી પન્યાસજી દાનવિજયજી મહારાજે એક પ્રત તેવીજ આપી તેની સાથે મે-ઝવળી કરી રથ સુધાર્યા. આટલું છતાં ઘણી ભૂલો રહેલી માલમ પડી તે ઉપરથી મહારાજ સિદ્ધિવિજયજીએ સુરત તેમના ગુરુ-ભાઈ બિનય વિજયજી ઉપર મોકલાવી આપી અને અસલ મૂળની ગાથાઓ સુધારાવી. ત્યાર પછી મહારાજની સાહેવ સુખસા-ગરજીના ઉપદેશથી ચાળસમે મહારાજને વાંદવા આવેલા ભાઈ ઉત્તમચંદ્ર સ્વેમચંદે આ પુસ્તક પ્રગટ કરવામાં મદદ તરીકે રૂ. ૪૬-૪-૦ મોકલી આપ્યા. તે મોટા ઉપકાર સાથે સ્વીકાર્યા અને કામ શરૂ કર્યું, પણ આટલેથીજ તે કામપાર પડે એમ નહોતું. તેથી વધુ પ્રયાસ કરી ઘણે ઠેકાણે તે વાવતની સમજણ પાડી તેમાં મદદ માગતાં છેવટે ડંભોઈથી મહારાજની સાહેવ ગુણવિજયજીના ઉપદેશથી રૂ. ૨૫૫-૦-૦ મોકલવામાં આવ્યા. તેથી આ કામ વધારે સગવડથી અને ઝડપથી ચઢાવા માંડ્યું.

પ્રથમ તો આ પુસ્તકની અંદર એકલા સાદા એકવીસ રથ છાપવાનો વિચાર હતો. પણ એટલુંજ કરવાથી થોડા જ્ઞાન-વાળાને અર્થની સમજણ નહિ પડે માટે અર્થ સમજાવવાની વધારે આવશ્યકતા જણાયાથી તજવીજ કરતાં વકીલ કેશવલાલ પ્રેમચંદ તરફથી તેની સંસ્કૃત છાયાં સહિત સમજુતીનું લખાણ તેમણે પોતે કરેલું તૈયાર હતું તે મળ્યું તેથી વધારે આલ્હાદ સાથે તેમાંથી છુટા શ્લોકોના અર્થની ગોઠવણ મારા મોટા વાંધવ હીરાચંદે કરી આપી.

હવે આવી રીતે મેટર તૈયાર કરતાં વારેઘડીએ માગધીમાં અથવા અર્થમાં સમજણ ન પડે ત્યારે નાગોરી તપાગચ્છિય મટારક સૂરિશ્વરજી શ્રાત્ત્વંદ્રજી મહારાજે પોતાનો અમૂલ્ય વસ્ત રોકી તેમાં ભૂલો સુધારી આપી માટે તેડ સાહેવનો ઉપકાર માનું છું. તેમજ વન.રસના પંડિત ભગવનાદાસ હરચંદે રથનું લખાણ સુધારવામાં પોતાનો કિંમતિ વસ્ત રોક્યો તે માટે તેમનો ઉપકાર માનું છું. આ પુસ્તક બહાર પાડવામાં જે જે ઉદાર જૈનીભાઈઓએ મદદ આપી છે. તેમનાં સુવારક નામ મોટા ઉપકાર સાથે પુસ્તકની અંતે જાહેર કરવામાં આવ્યાં છે.

આ પુસ્તક છપાવી બહાર પાડતાં મુક સુધારવામાં વનતી કાઠજી રાખતાં છતાં કંપોઝીટરોની સુધારવામાં કસુર રહી જવાથી અથવા તો મારા દ્રષ્ટિદોષથી યા મતિ મંદતાથી કાનો, માત્રા, મીંડી, અક્ષર ઊલટપાલટ વિગેરેની ભૂલો રહી ગઈ હોય તો તેને માટે હું મિચ્છામિદુક્કડ દેઝું છું તથા વાંચકવર્ગને સુધારી વાંચવા ભલામણ કરું છું. તા. ૨૩-૨-૧૨ લી. વા. ક.

॥ श्रीश्रीलांगरथ ॥ १ ॥

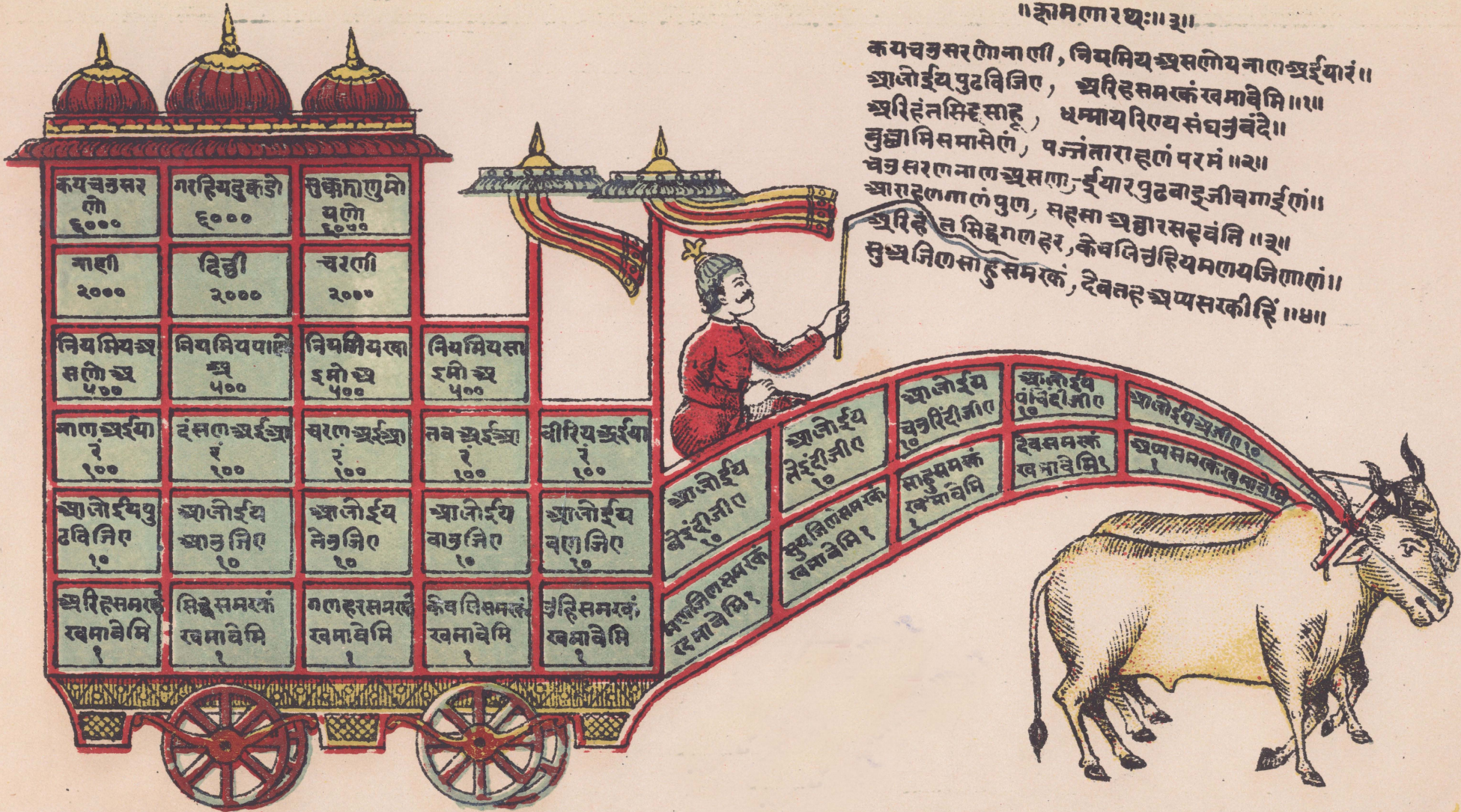
जेनोकरंतिमणसा निजियाहारससासोइंदी॥
 पूरबीकायारंनं खंतिजुआतेमुलीवंदे ॥ १ ॥
 खंतिअज्जवमहव मुत्तीतवसंजमेवोधये ॥
 सच्चसोयंअकिंचणं चपन्नंचजईधम्मो ॥ २ ॥
 जाएकरणेसन्ना इंदीयचूमाइसमणधम्मोय ॥
 सीलंगसहस्साणं अहारससहस्स निप्यत्ती ॥ ३ ॥
 करणाइंतिणिजोग मणमाइणिओहवन्तिकरणाइ ॥
 अहारससन्नचच सोआइंदिया पंव ॥ ४ ॥

॥ कामणारथः ॥ ३ ॥

कयचउसरणेनाणी, निममियअसणेयनाणअईयारं॥
 आजोईयपुढविजिए, अरिहसमरुंखमावेमि॥१॥
 अरिहंतसिद्धसाह, धम्मायरिएयसंघनुवंदे॥
 बुद्धामिसमासेणं, पज्जंताराहणं परमं॥२॥
 वेउसरणनाणअसणा, ईयारपुढवाइजीवगाईणं॥
 आराहणणणं पुण, सहसाअगारसहवंति॥३॥
 अरिहंतसिद्धगणहर, केवजित्तहियमणयजिणणं॥
 सुअजिणसाहुसमरुं, देवतहअप्यसरकीहिं॥४॥

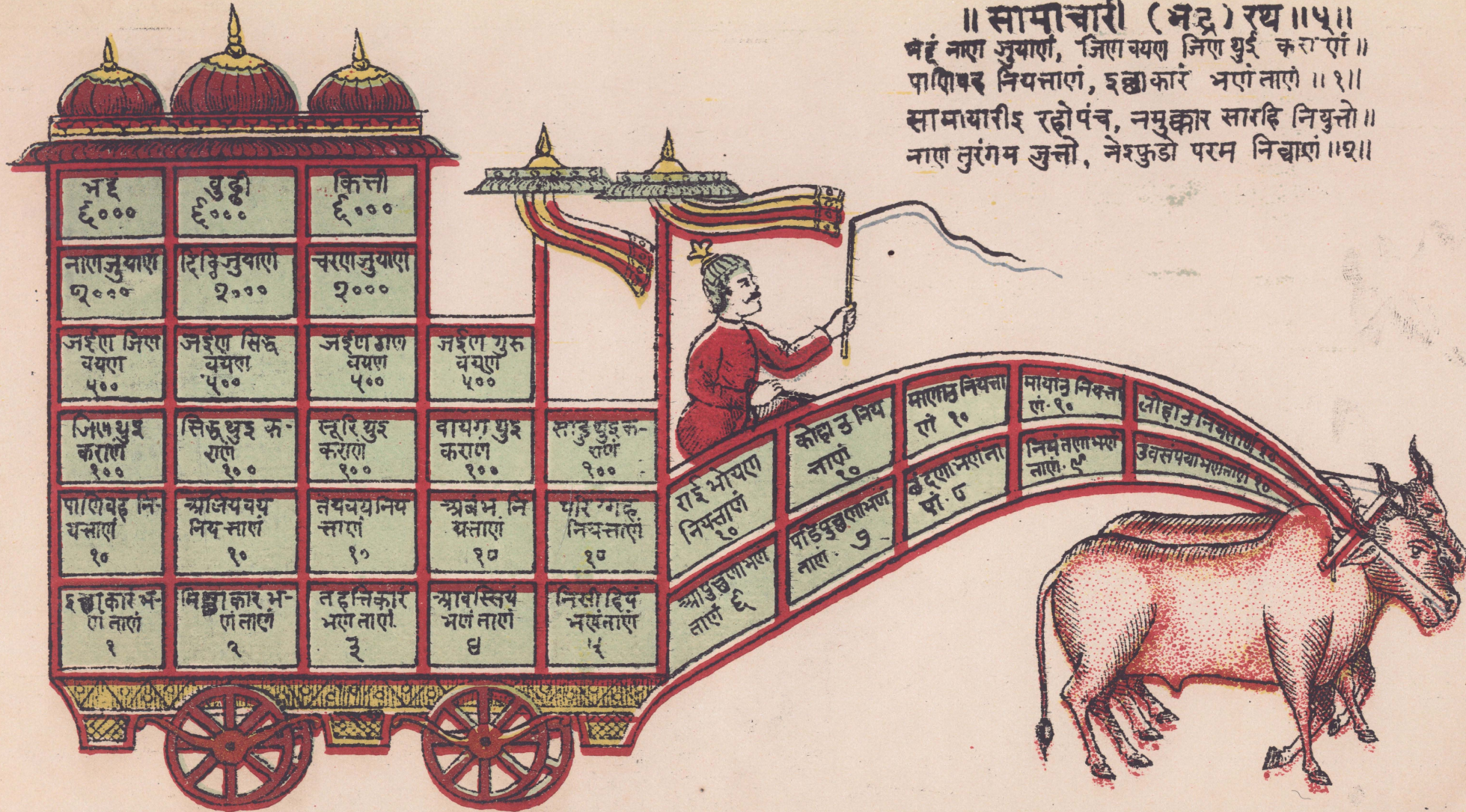

श्री अमण धर्म रथ ॥४॥

नहणेश सर्वसाहू, मणसा आदार सन्नि संवुडो
सोइंदी संवरणो, पुढवि जिअे खंति संपन्नो ॥१॥
करणाइं तिन्निजोगा, मणमाईणिउ इवंति करणाइं ॥
आहारार्ई सन्ना, चठ सोया इंदिया पंच ॥२॥

॥ सामाचारी (भद्र) रथ ॥ ५ ॥
 भद्रं नाण जुयाणं, जिण वयणं जिणं थुई करणं ॥
 पाणिबद्ध नियत्ताणं, इच्छाकारं भणं ताणं ॥ १ ॥
 सामाचारीइ रहोपंच, नमुक्कार सारहि नियुत्तो ॥
 नाणं तुरंगम जुत्तो, नेइफुडो परम निव्वाणं ॥ २ ॥

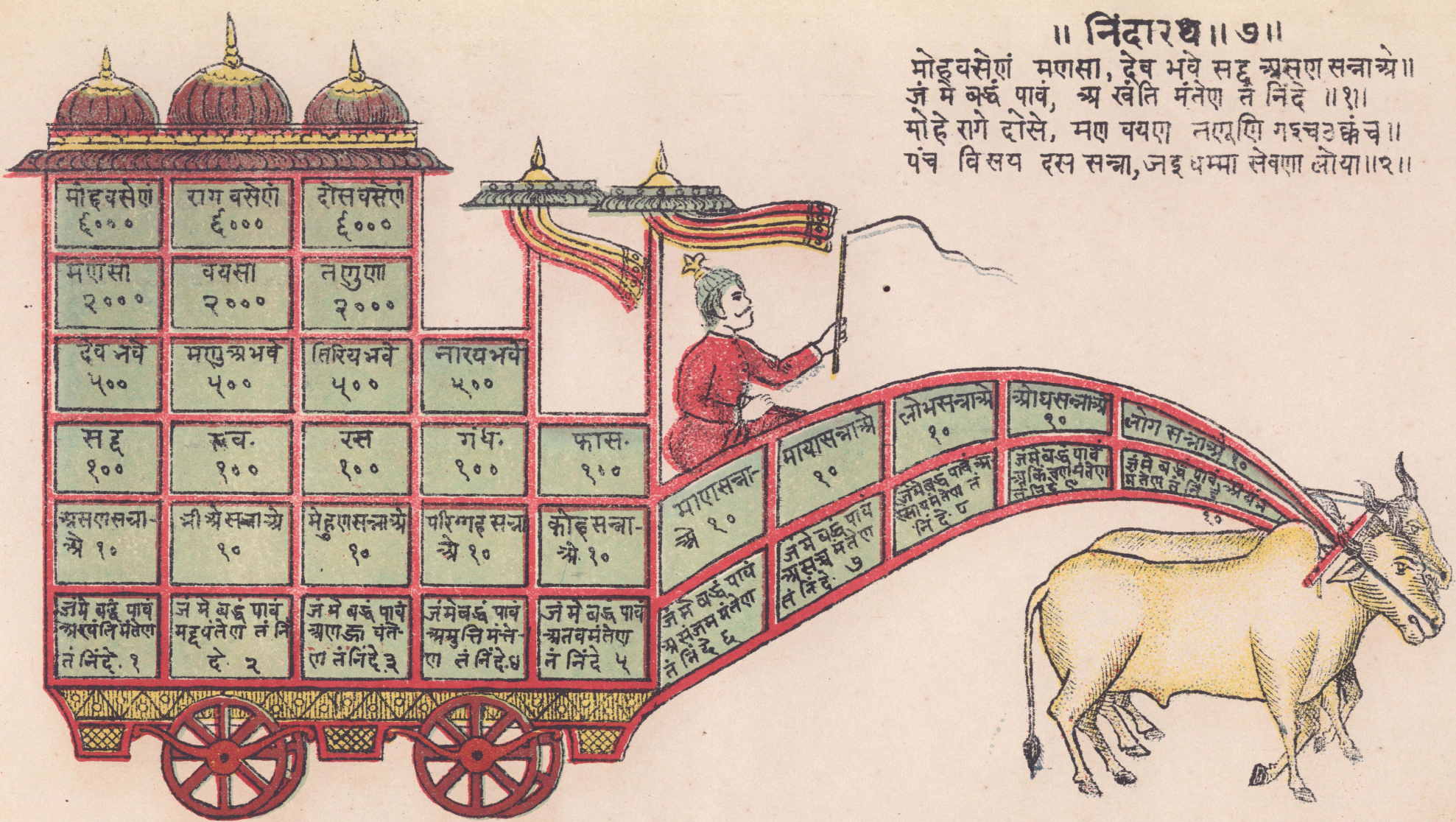
॥ नियम रथ ॥ ६ ॥

अविरयाण सणमणो, मणसंजीणो सुदव्व नणुकोसो ॥
 (कोसो, पाठांतर) अण्णाहारोणु दरिओ, सिथ्यंतवो खीरमवि वज्जे ॥१॥
 खीरं दहिं घयं तिज्जं, गुडओगा हिमेमज्ज विवज्जं ॥
 मंसं मरकण वज्जे, नुहुमवि वज्जे भवे दसहा ॥२॥

॥ निंदारथ ॥ ७ ॥

मोहवसेणं मणसा, देव भवे सह असण सन्नाये ॥
जं मे बद्धं पावं, अ खेति मनेण ते निंदे ॥१॥
मोहे रागे दोसे, मण वयण तण्णणि गइचउक्कंच ॥
पंच विसय दस सन्ना, जइ धम्मा सेवणा लोया ॥२॥

॥ तपोरथ ॥ ८ ॥

नाणरुइ देहविवेगी, अट्टविवज्जिउ सुवायणिउ ॥
गुरुवेयावच्चकरो, सुअइ आलावुईकोइ ॥१॥
आलोइउं पडिक्कमणओ, मीसेणउ विवेगनुस्सग्ग॥
कोइवेया मूलाय, तहाणवडिअ तह पारंवे ॥२॥

नडूदिसि पुरिसजीवो, कोही सोइंदियस्स सुइ देउं ॥
जो हणइ पुढविजीवे, सो संसारं परि प्रभइ ॥ १॥

संसारं भवन्नाडवी, कम्म समगं दीह ठिइ तिव्व बहु पयसो॥
हुइ दंदोलिं जीवो, सुगइ भावारि सिद्धिसुहं ॥२॥

॥ श्री धर्मस्य ॥ १० ॥

उडु दिसि नारिजीवो, दाणं वियरइ विसोय विसयमणो ॥
 पुढं बिजिए ररकंतो, रवंतिखमो जावजीवंपि ॥ १ ॥
 रवंतिखमो समद्वो, स व ज्जवो समुत्तिणो उतयजुत्तो ॥
 स संजमो सच्चजुत्ते, सोअनुअ अकिंचणो बंभं ॥ २ ॥

॥ श्री संयम रथः ॥ ११ ॥

हिंसइ न सयं मएसा, पेहा संजम जुन सुइरियाओ ॥
इहाकारेण जुन, जाजीवं पुढवि कायंवि ॥ १॥

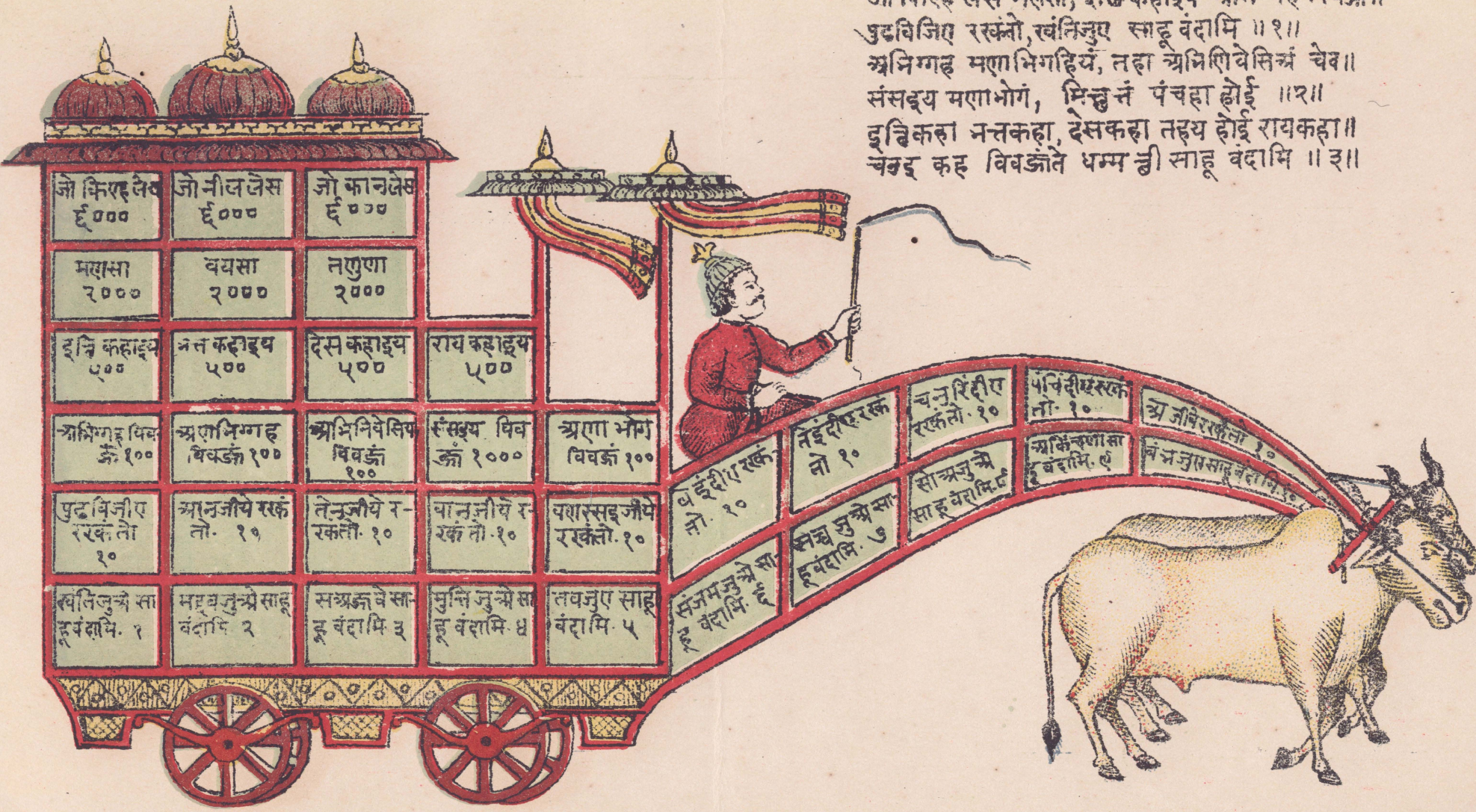

॥ शुभजेदयात्रिक रथः ॥ १२ ॥

जो तेनलेस मणसा, उवक्कमो नुवसमिअ संमत्तो ॥
 निसगरुइं धरंतो, आगमधारिं नमंस्सामि ॥ १ ॥
 स्वइयं खनुवसमियं, वेयगन्व सामिअं च सांस्सणिअं ॥
 पंचविहं च समत्तं, पन्नत्तं वीयरगे हिं ॥ २ ॥
 निसगुवण सरुई आणरुइ सुत्त बीयरुई मेव ॥
 अभिगम विहाररुइ, किरिया संखेव धम्मरुई ॥ ३ ॥
 आगमसुअ आणा धारणा, य जीयंच होइ ववहारो ॥
 केवलम एणे हिचनदस, दस नव पुव्वि पुढ मिह ॥ ४ ॥

॥ श्री अन्न भक्ष्यान्निकरय ॥ १३ ॥
 जो किरह लेस मणसो, इति कहाइय अन्निगह विचज्ज ॥
 पुदविजिए रक्कतो, र्वन्निजुए साहू वंदा मि ॥ १ ॥
 अन्निगह मणभिमहिये, तहा अन्निलिवेसिअं चेव ॥
 संसइय मणभोगं, मिच्छुत्तं पंचहा होई ॥ २ ॥
 इतिकहा नत्तकहा, देसकहा तहय होई रायकहा ॥
 चण्ड कह विवज्जते धम्म न्ही साहू वंदा मि ॥ ३ ॥

जो किरह लेस ई ०००	जो नीच लेस ई ०००	जो कान लेस ई ०००		
मणसा २०००	वयसा २०००	तणुणा २०००		
इति कहाइय ५००	नत्त कहाइय ५००	देस कहाइय ५००		
अभिग्गह विव ज्ज १००	अणभिग्गह विचज्ज १००	अभिनिवेसिय विचज्ज १००	संसइय विव ज्ज १०००	अणा भोग विचज्ज १००
पुदविजीए रक्कतो १०	आनजीये रक्क तो १०	तेन्नजीये र- क्कतो १०	वान्नजीये र- क्कतो १०	वणस्सइजौये रक्कतो १०
र्वन्निजुओ सा हू वंदा मि १	महवज्जुओ साहू वंदा मि २	सअज्जवेसा- हू वंदा मि ३	मुत्तिजुओ सा हू वंदा मि ४	तवज्जुए साहू वंदा मि ५

चनुदिहीए रक्कतो १०	पचिदीएरक्क तो १०	अजीवरक्कतो १०
तेइदीएरक्क तो १०	सोअज्जुओ साहू वंदा मि ६	वज्जुएसाहू वंदा मि १०
वइदीएरक्क तो १०	सअज्जुओ सा हू वंदा मि ७	
संजमज्जुओ सा हू वंदा मि ८		

॥ द्वितीय प्रकर रथ ॥ १४ ॥

धम्मप्रीनु वि मणुन, मणसा कोहंजिणिनु कंदप्यं ॥

नुगम दोसं अहमे, धम्मसन्नं परि हरेइ ॥१॥

कंदर्प देवकिव्यसि, अभिनव आसुरिय सम्मोहा॥

एसा न संकिलिषु पंचविहा भावणा भणिया ॥२॥

दस संजमो वधायां लगाम१ नृपायर एस३ परिकम्मे॥

परिहरण ५ नाण ६ दंसण, ७ चरित्त ८ अचियत्त ९ संररका ॥३॥

अधममा मग जीवा, असाहु असुत पंच विचरीया ॥
मिहृत दस भेअं, किजिनु जीवाण नायव्वं ॥४॥

॥ इर्या पथिकी रथ ॥ १५ ॥

उपसम धरेण मणसा, कोह बिमुको य इरिय समिनु ॥
 पुढकीजिअरे रक्कतो, अभिहया ते रथमावेमि ॥ १ ॥
 समिति ५ योग ३ अकेदी १, बेइदी २ तेइदी ३ चरिंदी ४ ॥
 पंचिंदी ५ अजीय सहित अवे १० अजिहया प्रमुरव १० भेद ॥

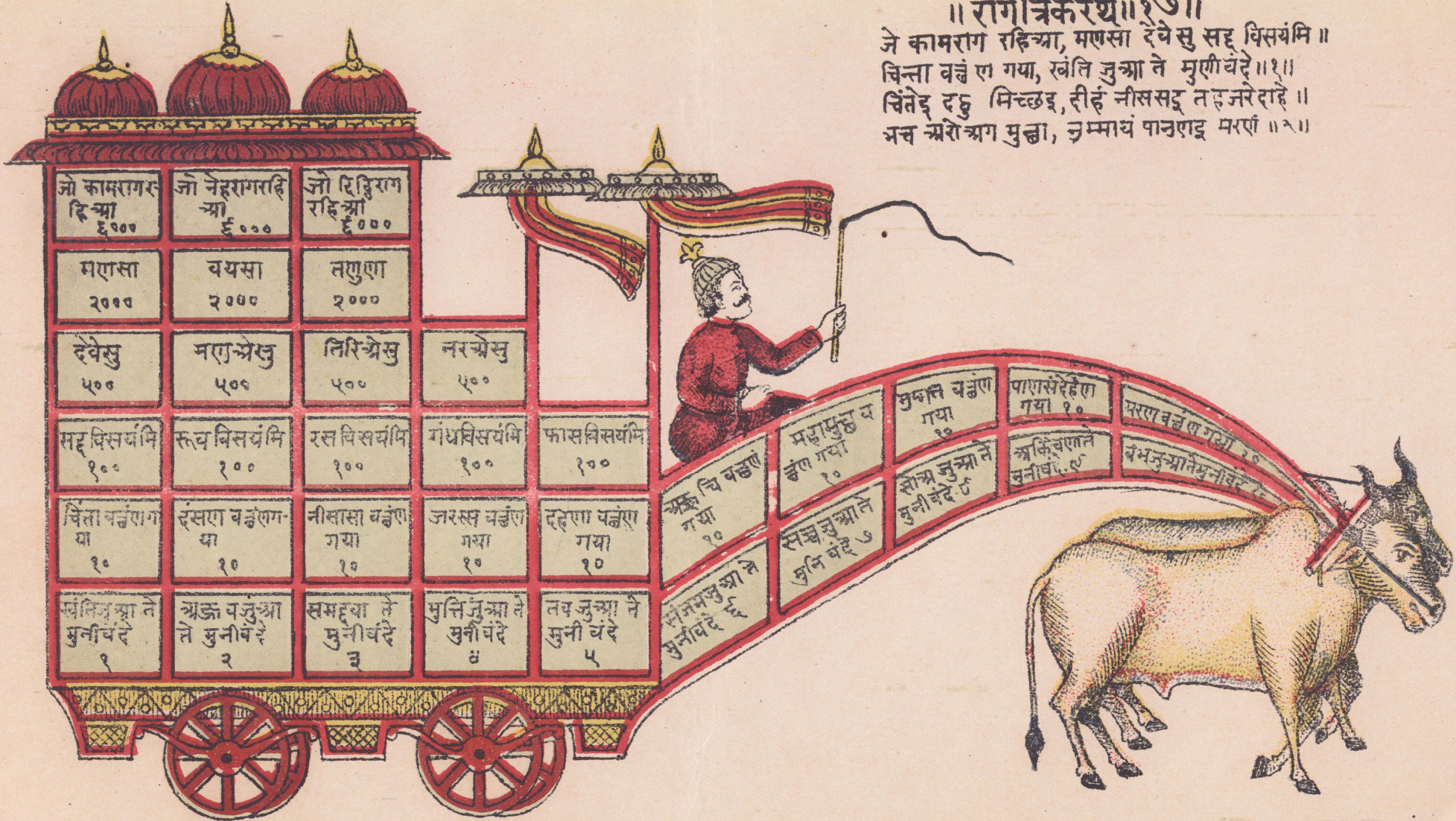
॥आलोचना रथः॥ १६॥

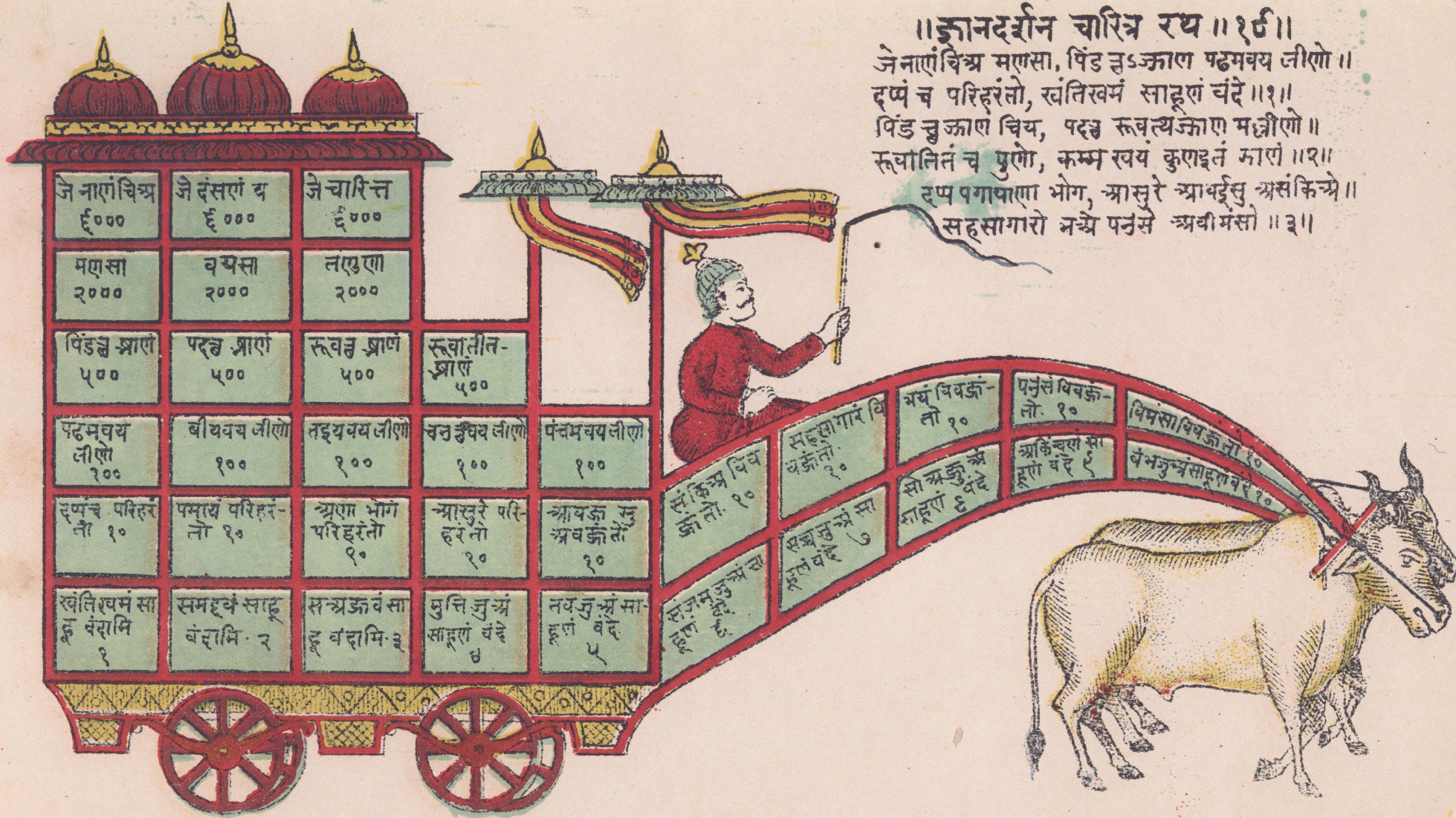
आलोचना परिणामो, मणसा कोहाइ बकिनुं सहं ॥
 पुढ विजीओ रक्कतो, आकंपइ तं विचकेमि ॥१॥
 आकंपइत्ता अणुमाण, इत्ता ऊं दिहुंखायरं वसुहुमं वा ॥
 बन्न सहानजं बहु, जण अघत्त तस्सेवी ॥२॥

॥ रागत्रिकरथ ॥ १७ ॥

जे कामराग रहिआ, मणसा देवेसु सह विसयंमि ॥
 चिन्ता वडै ए गया, खंति जुआ ते मुणीचंदे ॥ १ ॥
 चिंतेइ दहु मिच्छइ, दीहं नीससइ तहजरेदाहे ॥
 अच अरोअग मुक्ता, उम्मायं पाउणइ मरण ॥ २ ॥

॥ पञ्चकाल रथ ॥ १९ ॥

नाण विनुवि य मणसा, पिंडुज्जाण सामाइय वय लीणो॥
 नवकार सहिय मूणगय, कया करिस्सामि भावेण॥१॥
 अणागय अइकंते, कोडी निचट्टि सागार अणागार॥
 परिमाण निरवसेसं, संकेअ अध्वाइयं दसहा॥२॥

॥ धर्मांग रथः ॥ २० ॥

नाणजुन मणगुत्तो, दाणे जुत्तोअ पढमवयसुद्धो ॥
जिए विणअे चट्टतो, कोह जयंतो सुणी वंदे ॥ १ ॥

॥ अथ श्री शीलांगादि रथसंग्रह ॥

१ श्री शीलांगरथना चित्रमां आवेला अघरा शब्दोना अर्थ.

जे-जेओ
नो-नथी
करंति-करता
करावंति-करावता
अणुमोयंति-अनुमोदता
मणसा-मनवडे
वयसा-वचनवडे
तणुणा-कायावडे
निज्जिय-जीतीजेणे
आहारसन्ना-आहारसंज्ञा

भयसन्ना-भयसंज्ञा
मेहुणसन्ना-मैथुनसंज्ञा
परिगहसन्ना-परिग्रहसंज्ञा
सोइंदि-श्रोतइंदि
चखिखंदि-चक्षुइंदि, आंख
घाणिंदि-घ्राणइंदि, नाक
रसणिंदि-रसइंदि, जीभ
फासिंदि-स्पर्शइंदि, चामडी
पुढवीकाय-पृथ्वीकाय(ना)
माटी विगेरेना

आरंभं-आरंभने
आउकाय-अपकाय (ना)
पाणीना
तेउकाय-अग्रिकाय (ना)
वाउकाय-वायुकाय (ना)
पवनना
वणस्सइकाय-वनस्पति-
काय (ना),
वेइंदि-वेरिंदि
तेइंदि-तेरिंदि
चउरिंदि-चौरिंदि

पांचेंदि-पंचेंद्रि
अजीव-निर्जीव, जड
समारंभं-आरंभने, पापने
खंति-क्षमा
जुआ-युक्त-सहित
ते-ते
मुणी-मुनीभोने
वंदे-हुं वांदुछुं
समइवा-मार्दवसहित,
कोमळता सहित

सअज्जवा-आर्जव सहित,
सरळता सहित,
समुत्तिगो-निर्लोभता सहित
तपजुआ-तपयुक्त
ससंजमा-संजम सहित
सच्च-सत्य, साचुं
सोय-शैच, पवित्रता
अकिंचणा-अकिंचन, द्रव्य
रहित, पैसा रहित
बंभ-ब्रह्मचरि

२ ला श्री शीलांगरथना चित्र बहारनी गाथाओना अघरा शब्दोना अर्थ.

जे-जे
नो-नहीं; नथी
करंति-करेछे; करता

मणसा-मनवडे
निज्जिय-जीतीछे जेमणे
आहारसन्ना-आहारसंज्ञा

सोइंदी-श्रोत्रइंद्रिय, कान
पुढवीकाया-पृथ्वीकाय(ना)
आरंभं-आरंभने

खंति-क्षमा
जुआ-युक्त, सहित
ते-तेओ

मुगो-मुनीयोने
वंदे-हुं वांदुछुं. ॥१॥
खंती-क्षमा

अज्जव-आजव, सरलता
मज्जव-मादव-कोमलता
मुत्ति-निर्लोभता
तव-तप
संजमे-संजमे
बोधव्वे-जाणव्वे

सच्चं-सत्य
सोभं-शौच, पवित्रता
आकिंचणं-अकिंचनता
बंभं-ब्रह्मचर्य
च-अने
जइधम्मो-यतिधर्म ॥ २ ॥

जोए-जोगवदे
करणे-करणवदे
सन्ना-संज्ञा
भूमेइ-पृथ्वी आदिक
समण-श्रमण, साधु
सीलंग-शीलांग

सहस्साणं-हजारोनुं
अट्टारस-अटार
निप्पत्ती-निष्पत्ती ॥ ३ ॥
करणाइ-इंद्रियवाली
मणआणिओ-मनआदिक
हवन्ति-होय छे.

भेयाइ-भेदो
आहाराइ-आहारादिक
सन्ना-संज्ञा
चउ-चार
सोआइ-श्रोत्रादि
इंदिआयंच-इंद्रिओपांचा ४

॥ श्री शीखांगरथ ॥ १ ॥

जे नो करंति मणसा, निजिय आहारसन्ना सोइंदी ॥
पुढवीकायारंभं, खंतिजुआ ते मुणी वंदे ॥ १ ॥

ये नो कुर्वन्ति मनसा, निजिताऽऽहार संज्ञा श्रोत्रेन्द्रियाः ॥

पृथिवीकायारंभं, क्षान्ति युतान् तान् मुनीन् वंदे ॥ १ ॥

आहारादि चार संज्ञा तथा श्रोत्रादि पांच इंद्रियोना विषयना जीतनार तथा क्कमा (शांति) वने
सहित एवा जे मुनिराजो मनथी पृथ्वीआदि जीवनो आरंभ नथी करता तेने हुं वांहुं हुं. ॥ १ ॥

खंतीय मइवज्जव, मुत्ती तव संजमे अ बोधव्वे ॥

सच्चंसोयं आकिं, चणं च बंभं च जइधम्मो ॥ २ ॥

॥
हान्ति मार्दवं मार्जवं, मुक्तिः तपः संयमश्च बोद्धव्याः ॥

सत्यं शौचं माकिञ्चन्यं, च ब्रह्म च यतिधर्मः ॥ २ ॥

ज्ञानं, मृदुता, सरलता, निर्वोजता, तप, संयम, सत्य, शौच, अपरिग्रहधारिणं अने ब्रह्मचर्य एतदा
(दश) यति (साधु) ना धर्म ठे. ॥ २ ॥

जोए करणे सन्ना, इंदिय भूमाइ समणधम्मोय ॥

सीलंग सहस्साणं, अट्टारसगस्स निप्पत्ति ॥ ३ ॥

योगः करणं संज्ञा, इन्द्रियं जूम्यादि श्रमण धर्मश्च ॥

शीलांग सहस्साणां, अष्टादश सहस्र निप्पत्तिः ॥ ३ ॥

योग, करण, संज्ञा, इन्द्रिय, जूमि विगेरे अने श्रमण धर्म आ ठने क्रमपूर्वक बोद्धतां अट्टार हजार
(ज्ञांगा) शीलांगरथना थाय ठे. ॥ ३ ॥

करणाई तिणिण जोगा, मणमाइणिओ हवन्ति करणाई (भेयाई) ॥

आहाराई सन्ना, चउ सोआ ईदिया पंच ॥ ४ ॥

करणानि त्रीणि योगा, मन आदीनि तु जवन्ति करणानि ॥

आहारादयः संज्ञा श्रतस्रः श्रोत्राणि इन्द्रियाणि पञ्च ॥ ४ ॥

(કરવું, કરાવવું અને અનુમોદવું) એ ત્રણ કરણ અને (મન, વચન અને કાય) આ યોગ ક્રિયામાં સાધનરૂપ છે. આદ્યાર, જય, મૈથુન અને પરિગ્રહ એ ચાર સંજ્ઞા છે. શ્રોત્ર (કાન) ચક્ષુ (આંખ) અને ગ્રાણ (નાક) રસના (જીજ્ઞ) અને સ્પર્શ (ચામડી) એ પાંચ ઇન્દ્રિયો છે. ॥ ૪ ॥

જૂમ્યાદયો નવ જીવા, અજીવ કાયશ્ચ શ્રમણ ધર્મશ્ચ ॥

દ્વાન્યાદિ દર્શ પ્રકારઃ એવમિતિ પ્રજાવયે દેતાં ॥ ૫ ॥

પૃથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુ, વનસ્પતિ, બેન્દ્રિય, તેન્દ્રિય, ચૌરેન્દ્રિય, પંચેન્દ્રિય એ પૃથ્વ્યાદિ નવ જીવ-કાય તથા અજીવકાય એમ દશ કાય છે. તથા બીજી ગાથામાં કહ્યા મુજબ દશ પ્રકારનો શ્રમણ ધર્મ એવી રીતે આ મૂલ ગાથાની જાવના કરવી. ॥ ૫ ॥

પૃથિવિ આપઃ તેજઃ, વાયુઃ વનસ્પતિ ર્દીન્દ્રિય ત્રીન્દ્રિયે ॥

ચતુષ્પન્થેન્દ્રિય જીવાઽઽરમ્જં વર્જયેદ્ દશધા ॥ ૬ ॥

પૃથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુ, વનસ્પતિ, બેન્દ્રિય, તેન્દ્રિય, ચૌરેન્દ્રિય અને પંચેન્દ્રિય તથા અજીવ એ પ્રમાણે એ દશનો દશ પ્રકારે આરંજ વર્જે. ॥૬॥ (આ રચનો પાંચમો તથા ઠઠી ગાથા મૂલ મળી આવી નથી.)

૨ જા દસવિધ ચક્રગાલ સામાચારી રચના ચિત્રમાં આવેલા અવગત શબ્દોના અર્થ.

મણગુત્તો-મનગુપ્તિવાલો	સદ્દિઠી-સમ્યક્ દર્શન સહિત	ય-અને, વાળો	શ્રિય-શ્રી-વાલગામાં	સદોષ
વયગુત્તો-વચનગુપ્તિવાલો	સચારણી-ચારિત્ર સહિત	માગો-માન, અહંકારવાલો	સપિઓ-સમિતિવાલો	ગિહિનિહિલવગ-રહિત
કાયગુત્તો-કાયગુપ્તિવાલો	પસમિય-ઉપશાંત પામ્યો છે	માયો-કપટવાલો	માસા-ભાષા	આહાર લેવો
સન્નાણી-સંજ્ઞા સહિત	કોહો-ક્રોધ	લોહો-લોપવાલો	એસગા-રૂપગા, વેંતાડી-	ગિદગ=ઢેલું, પ્રદગ કરવું

स्त्रिवण-प्रक्षेप करवो
परिव्रवण-परव्रवुं
जिए-जीवोने
रखवंतो-रक्षण करतो
आउ-अपकाय (ना)
इच्छाकारी-आपनी इच्छा-
होय तो (पण मारा ब-
लात्कारथी नहि) अ-
मुक करुं
मिच्छाकारी-कंडपण दोष
लाग्यो होय तो (मिच्छामि
दुकडं) मारुं पाप मिथ्या

याओ एम कहेवुं ते.
तहत्तिकारी-गुरु जे आ-
ज्ञा करे ते (तहत्ति) तेमज
अथवा आप कहोओ ते
प्रमाण एम कही तेमना
कह्या प्रमाणे करवुं.
आवस्सियकारी-कंड अ-
वश्य कामने माटे उपा-
श्रयनी बहार जवुं पडेत्यारे
“आवस्सहि” एम कहेवुं ते
निस्सिहिय-बहारनुं काम
करी उपाश्रयमां पेसतां

“निस्सिहि” एटळे बहारनुं
कामनिषेध एम कहेवुं ते
आपुच्छकारी-गुरुने एक-
वार पूछवुं ते अथवा
पोताने माटे पूछवुं ते.
पडिपुच्छाकारी-एकथी व-
धारेवार (परने माटे)
पुछवुं ते
चुंइणकारी-आहार लावी
गुरु आदिकने बतावी आप
मने आमांथी लइ पावन
करो एम कहेवुं ते.
निमंतणकारी-साधर्मिक

विगेरेने आहारने माटे
निमंत्रणा करवी ते
उवसंपया-उवसंपदा एटळे
पोताना गच्छमां भणवुं
अथवा गुरुनी आज्ञाथी
परगच्छना आचार्य पासे
जइ तेमनी रजा लइहुं मा-
रा गुरुनी आज्ञाथी आपनी
पासे रही भणवा इच्छुं
एम कही तेमनी पासे भ-
णवुं तथा अधिकज्ञान
मेळववुं ते.

बीजा दसविध चक्रवाळ रथना चित्र बहारनी गाथाश्लोका अथवा शब्दोना अर्थ.

मनगुत्तो-मनगुत्तिवालो
सन्नाणी-सम्यक् ज्ञानवालो
पसमियकोहो-उपशांत क्रो-
धवालो
इरियसमिओ-इर्या समि-
तिवालो
पुढवीजिए-पृथ्वी कायना
जीवोने

रखवंतो-रक्षण करतो
इच्छाकारी-इच्छाकार स-
माचारीवालो
नमो-नमस्कार थाओ
तस्स-तेवा मुनीने ॥१॥
गुत्ति-गुप्ति
नाणाइ-ज्ञानादिक
तिगं-त्रिक; त्रण

कोहाइ-क्रोधादिक चार
कषाय
पसमिय-प्रशांत थएला
समिइ-समिति
पणगं-पांच
च-वली; अने
भोमाइ-पृथ्वीकायादिक
चक्रसमाचारी-चक्रवाळ

समाचारी
जुत्तो-सहित
इच्छा-इच्छाकार, इच्छा
कारेण कहेवुं ते
मिच्छा-मिच्छाकार-मि-
च्छामिदुकडं देवुं ते
तहकारा-तहत्तिकार-गुरु
कहे ते तहत्ति(प्रमाण) एम
कहेवुं ते

आवस्सही-आवस्सहि,
उपाश्रयनी बहार जतां
आवस्सिही कहेवी ते
निस्सिहि-निस्सिहि-बहा-
रथी अंदर आवतां बहारुं

काम निषेधवारूप निस्सि-
हि कहेवी ते.
आपुच्छकारी-आहारादिक
गोचरी माटे एकवार रजा
मागवी ते

पडिपुच्छं-एक करतां व-
धारेवार पुछुं ते
छंदगा-आहार लावी
गुरुआदिकने बतावी तेमां-
थी कांइ छेवा कहेवुं ते

निमंतग-सावर्भिकोने नि-
मंतग करवुं ते
उवसंपयाकारी-ज्ञान भ-
णवा माटे पोताना गुरु
निश्राये परगच्छांभणवुं ते

॥ श्री दसविध चक्रवाल सामाचारिरथ ॥ १ ॥

मणगुत्तो सन्नाणी, पसमिय कोहो य इरिय समिओय ॥

पुढवीजीए रखवंतो, इच्छाकारी नमो तस्स ॥ १ ॥

मनोगुप्तः सज्जानी, प्रशमित क्रोध श्रेयां समित श्र ॥

पृथिवी जीवान् रक्षन् इच्छाकारी नमस्तस्मै ॥ १ ॥

मनोगुप्तिवने सहित, सम्यक्ज्ञानवाळो, प्रशांत ठे क्रोधादिजेना, श्रेयांसमितिवाळो, इच्छाकार
समाचारि साचवतो, पृथिवी विगेरेना जीवुं रक्षण करतो जे, (होय) तेने नमस्कार थाज ॥ १ ॥

गुत्ती नाणाइतिगं, पसमिय कोहाइ समिइ पणगं च ॥

भोमाई रखवंतो, चक्र समाचारि जुत्तो य ॥ २ ॥

ગુપ્તિ જ્ઞાનાદિ ત્રિકં, પ્રશમિત ક્રોધાદિ સમિતિ પञ्ચકં ચ ॥

મૂન્યાદીન્ રક્ષન્, ચક્ર સમાચારી યુક્તશ્ચ ॥ ૨ ॥

પ્રશમિત કર્યા છે ક્રોધાદિક તે જેણે એવો, ત્રણ ગુપ્તિ, જ્ઞાનાદિકત્રિક, પંચસમિતિ અને પૃથ્વ્યાદિક જીવોનું રક્ષણ કરતો, ચક્રવાલ સમાચારિ યુક્ત હોય. ॥ ૨ ॥

ઇઠ્ઠા મિથ્યા તથાકાર, આવશ્યિકી નૈષેધિકી ચ ॥

પ્રત્તન્ના પ્રતિ પ્રશ્નઃઠન્દના તથા નિમન્ત્રણો સંપદા દશધા ॥ ૩ ॥

ઇઠ્ઠા ० મિઠ્ઠા (મિઠ્ઠામિદુક્કરું દેવું), તહત્તિ કરવી, જતાં આવસ્સહી કહેવી, આવતાં નિસ્સિહી કહેવી, પ્રઠના (કોઈ કાર્ય માટે ગુરુને પૂઠવું), પ્રતિપૃઠા (વારંવાર પૂઠવું), ઠંદના (કોઈ પણ સાધુને નિમન્ત્રણ કરવું), નિમંત્રણા (આહાર લાવ્યા પહેલાં નિમન્ત્રણ કરવું), ઉપસંપદા (તે જ્ઞાનાદિકની શ્રદ્ધા કરવી, એમ દસ પ્રકારે સાધુની સામાચારી છે. ॥ ૩ ॥

અથ શ્રી ત્રીજા શામળા રથના ચીત્રમાં આવેલા અઘરા શબ્દોના અર્થ.

કયચસરણો-અરિહંત,
સિદ્ધ, સાધુ અને જૈનધર્મ
એ ચારનું શરણ કરનાર
ગરિહિયદુક્કટો-પાપની
નિંદા કરનાર
સુકઢાણુ મોયણ-સારા

કામને અનુમોદનાર
નાળી-સમ્યક્જ્ઞાની
દિઢ્ઠી-સમ્યક્દૃષ્ટિ
ચરણી-સમ્યક્ ચારિત્ર-
વાલો
નિયમિયઅસણોઅ-નિય-

મિત આહારવાલો
નિયમિયપાણોઅ-નિયમિત
પાણી પીનાર
નિયમિય સ્વાદ્મોઅ-નિય-
મિત સ્વાદિમ વાપરનાર
નિયમિય સાદ્મોઅ-નિય-

મિત સ્વાદિમવાલો
નાળ-જ્ઞાન (ના)
અઢ્યારં-અતિચારને
દંસણં-દર્શન (ના)
ચરણ-ચારિત્ર (ના)
તવ-તપ (ના)

विरिय-वीर्यवल (ना)
आलोइय-आलोवीने
पुढवि-पृथ्वीकाय (ना)
जीए-जीवोने
आउ-अण्काय (ना); पा-
णी (ना)
तेउ-अग्नि (ना)

वाउ-वायरा (ना)
वण-वनस्पति (ना)
वेइंदी-वेरिंदि
तेइंदी-तेरिंदि
चउरिंदी-चउरिंदि
पांचिंदी-पंचेंद्रि
अजीए-अजीवोने

अरिह-अरिहंतनी
समखुं-समक्ष
खमावेमि-खमावुंछुं
सिद्ध-सिद्धोनी
गणहर-गणधरोनी
केवली-केवळज्ञानीओनी

ओहि-अवधिज्ञानीओनी
मणजीण-मनःपर्यवज्ञानी
सुयजीण-श्रुतकेवळीनी
साहू-साधु महाराज (नी)
देव-देव
अप्प-आत्मानी

त्रीजा खामणा रथना चित्र वहारनी लुटी गाथाना शब्दोना अर्थ.

कयचउसरणो-चार शरण
करनार
नाणी-ज्ञानी
नियमिय-नियमित कर्युं
छे जेणे
असणो-अशन, भोजन
नाण-ज्ञानना
अइयार-अतिचार
अलोइअ-आलोवीने
पुढवि-पृथ्वीकायना
जीए-जीवोने
अरिहंत-अरिहंतनी

समखुं-समक्ष
खमावेमि-खमावुंछुं ॥१॥
अरिहंत-अरिहंत भगवान
सिद्ध-सिद्धभगवान
साहू-साधुओने
धम्मायरिए-धर्माचार्योने
य-वली
संघउ-संघोने
वंदे-नमस्कार करुंछुं
वुच्छामि-कहीश
समासेणं-संक्षेपे, टुंकामां
पज्जंताराहणं-मरण वखतनी

आराधनाने
परमं-मोटो, उत्कृष्टि ॥२॥
चउ-चार
सरण-शरण
नाण-ज्ञान
असणाइयारं-अश्चनना अ-
तिचारने
पुढवाइ-पृथ्वी आदिक
जीवगाइणं-जिवादिकोना
आराहणगाणं-आराधन क-
रनाराओने
रासीणं-समूहने

पुण-वली
सहसा-हजार
अट्टारस-अटार
हवंति-थाय छे ॥३॥
गणहर-गणधर
ओहि-अवधिज्ञानी
य-अने
मणयजीणाणं-मनःपर्यवज्ञानी
सुयजीण-श्रुत केवळी
देव-देवनी
अप्प-आत्मा
सखुवीहिं-साक्षीए ॥४॥

॥ અથ શ્રી હામણારથ ॥ ૩ ॥

કયચડસરણો નાળી, નિયમિયઅસળોઅ નાળઅડ્યારં ॥
આલોડ્ય પુઠવિજિણ, અરિહસમરૂવં સ્વમાવેમિ ॥ ૧ ॥

કૃત ચતુશ્શરણો જ્ઞાની, નિયમિતાડશન શ્રાતીચારમ્ ॥

આલોચ્ય પૃથિવી જીવાન્, અર્હત્ સમક્કં હમયામિ ॥ ૧ ॥

ચાર શરણને કરનાર, મિત આહારવાલો જ્ઞાની એવો હું અતિચારને આલોચને પૃથ્વી
વિગેરેના જીવોને અરિહંતની સાક્ષીએ સ્મારું. ॥ ૧ ॥

અરિહંત સિદ્ધ સાહૂ, ધમ્માયરિણ અ સંઘડ [જઓ] વંદે ॥
બુચ્છામિ સમાસેણં, પજ્જંતા રાહણં પરમં ॥ ૨ ॥

અર્હત્ સિદ્ધ સાધૂન્, ધર્માચાર્યાન્ ચ સંઘં તુ વંદે ॥

વક્ષ્યે સમાસેન પર્યન્તાડસાધનં પરમં ॥ ૨ ॥ (પાઠાંતર)

અરિહંત, સિદ્ધ, સાધુ, ધર્માચાર્ય અને સંઘને હું વાંડુતું અને સંક્ષેપે કરીને ઉત્કૃષ્ટ એવું પર્યંત
(બેવટનું) આરાધન હું કહીશ ॥ ૨ ॥

ચડસરણ નાળ અસળાડ્યાર પુઠવાડ જીવગાડણં [રાસીણં] ॥
આરાહણ ગાણં પુણ, સહસા અઠ્ઠારસ હવન્તિ ॥ ૩ ॥

चतुश्शरणं ज्ञानाशनाति, चार पृथिव्यादि जीवकादीनां (जीवराजीनां) ॥

आराधनं पुनः सहस्राण्यष्टादश जवन्ति ॥ ३ ॥

चार शरण, ज्ञान, अशन (जोजन), अतिचार, पृथ्वी विगरे जीव समूहनुं आराधन, ए प्रमाणे अढार हजार थाय ठे ॥ ३ ॥

अरिहंत सिद्ध गणहर, केवली ओहिय मण जिणाणंच ॥

सुयजिण साहु समख्वं, देवतह अप्प सख्खीहिं ॥ ४ ॥

अर्हत् सिद्ध गणधर, कवलि अवधि मनःपर्यव जिनानां ॥

श्रुत जिन साधु समद्धं, देवस्य तथा आत्म साद्धिजिः ॥ ४ ॥

अरिहंत, सिद्ध, गणधर, केवली, अवधिजिन, मनः पर्यवजिन, श्रुतजिन, साधु, देव (श्रावक) तथा पोतानी साद्धीवके खमावुंठुं. ॥ ४ ॥

श्री श्रमण धर्मरथना चित्रना अधरा शब्दोना अर्थ.

न हजेइ-नथी हणतो
नेव हणावेइ-हणावतो नथी
हणतं-हणताने
अणुमन्नइ-अनुमोदे
आहार सन्नि-आहारसंज्ञा

संबुडओ-संवृत
रहिओ-रहित
भयसन्नाए-भयसंज्ञावाळो
वज्जिओ-वर्जित
मेहुण-मैथुन

मुत्त-मुक्त
परिग्गह-परिग्रह
सोइंदि-श्रावइंदि
संवरणो-वश राखनार
चाख्खदी-चक्षु इंदिने

घाणिंदी-घ्राणइंदिने; नासि-
काने
जिभिंमदि-जीभइंदिने, रसना
इंदिने
कासिंदि-स्पर्शइंदिने

સ્વંતિસંપન્નો-ક્ષમાઈ સંપૂર્ણ
મદ્વંજુતો-માર્દવ (કોપઝ-
તા) યુક્ત
અજ્ઞવ-આર્જવ (સરલતા)

મુતિ-નિર્લોભતાવાળો
તવ સમાડતો-તપયુક્ત
સંજમંમિ-સંજમને વિષે
થિરો-સ્થિર

સચ સંજુતો-સત્ય યુક્ત
સોયસંજુતો-શૌચ યુક્ત
કિંચન-કંઈપણ

વિમુકો-રહિત
વંધવેરઠિઓ-બ્રહ્મચર્યમાંસ્થિત,
બ્રહ્મચર્ય પાળનાર

શ્રમણ ધર્મરથ વહારની ગાથાના અઘરા શબ્દોના અર્થ.

હળેઈ-મારે
સયં-પોતે
સાહુ-સાધુ
મળસા-મનવડે
આહારસંનિ-આહારાદિ સં-
જ્ઞાથી

સંબુડઓ-સંવૃત્ત, રોકનાર
સોઈંદી-શ્રોત્રેંદ્રિ, કાન
સંવરણો-વશ રાખનાર
પુઢવિજીઈ-પૃથ્વીકાયાના
જીવોને
સ્વંતિ-ક્ષમા
સંપન્નો-યુક્ત ॥ ૧ ॥

કરણાઈ-કરણાદિ-કરવું, ક-
રાવવું અને અનુમોદવું
તિન્નિ-ત્રગ
જોગા-મન વચન કાયાના યોગ
મળમાઈણિડ-મનઆદિક
હવંતિ-છે

આહારાઈ-આહારાદિક
સન્ના-સંજ્ઞાઓ
ચડ-ચાર
સોયા-શ્રોત્રાદિ
ઈંદિયા-ઈંદ્રિયો
પંચ-પાંચ ॥ ૨ ॥

॥ શ્રી શ્રમણધર્મ રથ ॥ ૪ ॥

ન હળેઈ સયં સાહુ, મળસા આહારસન્નિ સંબુડઓ ॥
સોઈંદીસંવરણો, પુઢવિ જીઈ સ્વંતિ સંપન્નો ॥ ૧ ॥

ન હન્તિ સ્વયં સાધુ મનસા, આહાર સંજ્ઞા સંવૃત્તઃ ॥

શ્રોત્રેન્દ્રિય સંવરણઃ પૃથિવી જીવાન્ ક્ષાન્તિ સંપન્નઃ ॥ ૧ ॥

આહારાદિ સંજ્ઞાથી સંવૃત, પાંચે ઇન્દ્રિયોનું સંવરણ કરનાર, હ્રમાયુક્ત સાધુ પોતે પૃથિવી જીવોને મનવને હાનતો નથી ॥ ૧ ॥

કરણાઈં તિન્નિ જોગા, મળ માર્દણિઝ હવન્તિ કરણાઈં ॥

આહારાઈ સન્ના, ચઝસોયા ઇંદિયા પંચ ॥ ૨ ॥

કરણાનિ ત્રીણિ યોગા, મનઆદીનિ તુ જવન્તિ કરણાનિ ॥

આહારાદયઃ સંજ્ઞાશ્યતસ્રઃ શ્રોત્રાણિ ઇન્દ્રિયાણિ પચ્ચ ॥ ૨ ॥

ત્રણ કરણ, કરવું, કરાવવું તથા અનુમોદવું. અને મન વિગેરે ત્રણ ઇટલે મન, વચન અને કાય તે રીતે ત્રણ જોગ થાયઢે. આહારાદિ ચાર સંજ્ઞાઓ અને શ્રોત્ર ઇન્દ્રિયાદિક પાંચ ઇન્દ્રિયો. એ રીતે બોલ સાથે જોડવાથી આ રથ થાયઢે. ॥ ૨ ॥

સમાચારિ અથવા જડરથ ૫ માના ચિત્રમાં આવેલા અવરા શબ્દોના અર્થ.

મહં-કલ્યાણ
બુઢી-વૃદ્ધિ
કિત્તી-કીર્તિ
નાણ-જ્ઞાન
જુયાણં-યુક્ત
દિઢિ-દ્રઢિ
ચરણ-ચારિત્ર

જઈણ-યત્ન કરનાર
જિણવયણ-જીનેશ્વરોના વચન
મળ-મચ્છ
થુઢ-સ્તુતિ
કરાણં-કરનારાઓને
સિઢિ-સિઢિ
સૂરિ-આચાર્ય

વાયગ-વાચક, ઉપાધ્યાય
પાણિવહ-પ્રાણીનો વધ
અઢિય-અઢિક-જુઢું
વય-વ્રત
તેય-સ્તેય-ચોરી
નિયત્તાણં-નિયમમાં રાખનાર,
કવજે રાખનાર

અવંમ-અવ્રહ્મચર્ય
પરિગહ-પરિગ્રહ
રાઈમોયણ-રાત્રિપોજન
કોહાઝ-ક્રોધથી
માણાઝ-માનથી
માયાઝ-માયાથી
લોહાઝ-લોભથી

इच्छाकारं-इच्छाकार
भणंताणं-भणताने
मिच्छाकारं-मिच्छाकारीने

तहत्तिकारं-तहत्तिकार
आवस्सिय-आवस्सहि
निसिहियं-निसिहहि

आपुच्छगा-आपुच्छकारी
समाचारी
पडिपुच्छगा-फरी पुछुं ते

चञ्दणा-चञ्दना
निमंतणा-नोतरं देवुं-कहेतुं
उवसंवया-उवसंपदा

५ मा समाचारी रथ बहारनी गाथाना अघरा शब्दोना अर्थ.

भहं-कल्याण
नाण-ज्ञान
जुआणं-युक्त
जिण-जीनेश्वरोनां
वयण-वचन
थुई-स्तुति

कराणं-करनार(ने)
पाणिवह-प्राणीनोवध, जीव-
हिंसा
नियत्ताणं-नियममां राखनार
इच्छाकारं-इच्छाकारने
भणंताणं-भणनारा

सामायारि-समाचारीनो
रहो-रथ
पंच-पांच
नमुक्कार-नमस्कार
सारहि-सारथीए
निउत्तो-जोडेलो

नाण-ज्ञान
तुरंगम-घोडे
जुत्तो-युक्त
नेइ-लइ जाय छे
फुडे-स्फुट, प्रगट
परम-मोडे
निव्वाणं-मोक्ष

॥ श्री सामाचारीरथ ॥ ५ ॥

भहं नाण जुयाणं, जिणवयण जिणथुई कराणं ॥

पाणिवह नियत्ताणं, इच्छाकारं भणंताणं ॥ १ ॥

जडं ज्ञान युतानां, यतीनां जिनवचन जिन स्तुति कराणं ॥

प्राणिवध निवृत्ताना, मिच्छाकारं जणतां ॥ १ ॥

जिनना वचननी स्तुति करनार, अने जिननी स्तुति करनार, ज्ञान सहित, प्राणीवध (घात)
थी निवृत्त थएला अने इच्छाकार समाचारीने साचवता (जणता) एवा यतिओनुं कट्याण थाओ. ॥१॥

सामायारीइ रहो पंच, नमुक्कार सारहि नियुत्तो ॥
नाण तुरंगम जुत्तो, नेई फुडो परम निव्वाणं ॥ २ ॥

सामाचार्याः रथः पंच नमस्कार सारथि नियुक्तः ॥

ज्ञान तुरंगम युक्तो, नयति स्फुटः परम निर्वाणं ॥ २ ॥

पांच नमस्काररूप सारथिवालो, ज्ञानरूप घोमाथी युक्त, एवो सामाचारीनो स्फूटरथ परम निर्वाण प्रत्ये लक्ष जायते. ॥ २ ॥

६ ठा नियमरथना चित्रमां आवेला अघरा शब्दोना अर्थ.

अविरय-अविरति	वय-वचनना	अवट्ट-अपार्थ	तेटलुं अन्न
अणसण-अनशन	तणु-कायाना	आहारो-आहारवालो	भिखु-भिक्षा (थी)
मण-मनवालो	सुद्वत्त-सारा द्रव्यपणानो	अद्ध-अर्थो	गेह-घेर
देसअणसणमणो-देशथी अ-	अणुकोसो-अहंकार रहित	पत्त-मास	दव्व-द्रव्यवडे
नशनना मनवालो	सुखित्त-साराक्षेत्रपणानो	किंचूणो-कांडक	आंबिल-आंबिल तपवाळुं
सव्वअणसणमणो-सर्व अण-	सुकालत्त-सारा कालपणामां	सिथ-अन्नना दाणा (थी)	सु-रुडो
सणना मनवालो	सुभावत्त-सारा भावपणानो	सिक्ख	अलेव-लेप विनानी चीज(थी)
मण-मन	अप्पाहार-अल्प आहारवडे	तवो-तप करनार	इगहाणी-एकेकनी हानी
संलीणो-संलीनतावालो, सं-	उणुदरिओ-उनोदरिवालो-भू-	कवल-कोळीया (थी)	इग-एक
कोची राखनार	ख करतां ओळुं जमनार	दत्ति-एकवारमां जेटळुं अपायुं	भत्त-भोजन

खीरम-दूधने
अवि-पण
वज्जे-वर्जे

दहिं-दहिने
घयं-गीने
तिळं-तेलने

गुडं-गोळने
कडाहं-तळावेलां
मज्जं-मदिराने

मंसं-मांसने
मख्खण-माखण
महुं-मध

६ ठा नियमरथ बहारनी गाथाना अघरा शब्दोना अर्थ.

अविरय-अविरति
अणसणमणो-अनशनना मन-
वाळो
मण-मनने
संलीणो-संकोची राखनार
सुदव्वत्त-सारा इव्यपणानो
तणुकोसो-शरीरने कष्ट देनार

अप्प-थोडुं
आहार-आहारवडे
उणुदरियो-उणोदरि करनार
सिथ्थतवो-अन्नना दाणाथी
तप करनार
खीरं-खीरने
अवि-पण

वज्जे-वर्जे ॥१॥
खीरं-दुधने
दहिं-दहिने
घयं-घीने
तिळं-तेलने
गुड-गोळ
ओगाहिम-तळेलां पकवान

मज्ज-मद्य
मंसं-मांस
मख्खण-माखण
महुं-मध
भवे-थाय
दसहा-दस प्रकार ॥२॥

॥ श्री नियमरथ ॥ ६ ॥

अ विरयाण सणमणो, मणसंलीणो सुदव्वतणुक्कोसो ॥
अप्पाहारोणुदरिओ, सिथ्थतवो खीरमवि वज्जे ॥ १ ॥

अविरतानशन श्रमणः, मनः संलीनः सुदव्य त्वानुत्कर्षः ॥

अल्पाहारो नोदरिकः, सिक्थ तपाः क्षीरमपि वर्जयेत् ॥ १ ॥

अविरत (उपवासादि विना) चूख्यो रहे, मनवमे सन्धीन, सारा द्रव्यपणाना अहंकारथी रहित, अद्वपाहारथी उनोदरी करनार, सेक्थथी (एक दाणानी संख्यावमे) तप करनार साधु दूधने पण वर्जी दे (खाय नहि) ॥ १ ॥

खीरं दहिं घयं तिल्लं, गुडओ गाहि मज्ज विवज्जं ॥

मांसं मख्खणवज्जे, महुमविवज्जे भवे दसहा ॥ २ ॥

क्षीरं दधि घृतं तैलं, गुमोऽवगाहिम मद्यपि वर्जम् ॥

मांसं मद्गणं वर्जयेत्, मध्वपि वर्जयेत् जवे दशधा ॥ १ ॥

दूध, दहिं, घी, तेल, गाळ, तळेलां पकवान, मद्य, मांस, माखण, मध आ दस विगई (विकृति) ने बोली दे. ॥ १ ॥

७ मा निंदारथना चित्रमां आवेली गाथाओना अघरा शब्दोना अर्थ.

मोहवसेणं-मोहना वशथी
रागवसेणं-रागना वशथी
दोसवसेणं-द्वेषना वशथी
देव-देव (ना)
मणुअ-मनुष्य (ना)
भवे-भवने विषे

तिरिय-तिर्यच (ना)
नारय-नारकी (ना)
सद्द-शब्द
रुव-रूप
रस-रस
गंध-गंध

फास-स्पर्श
असण-आहार
सन्नाए-संज्ञाबडे
भय-भयनी
मेहुण-मैथुन
परिगह-परिग्रह

कोह-क्रोध
माण-मान-अहंकार
माया-कपट
लोभ-लोभ
ओघ-ओघ
लोग-लोक

जं-जे	अखंतिमंतेण-अक्षमावान	अतवमंतेण-तप रहित	अकिंचण मंतेण-आकिंचन
मे-में	अमहवंतेण-मार्दवरहित एवा में	असंजममंतेण-असंजमवाळा	वाळा
बद्ध-बांधुं	अणज्जवंतेण-सरळता रहित	असच्चमंतेण-असत्यवाळा	अवंममंतेण-अब्रह्मवाळा
पावं-पाप	अमुत्तिमंतेण-निर्लोभतारहित	अस्सोयमंतेण-अशौचवाळा	

७ मा निंदारथ बहारनी गाथाओना अघरा शब्दोना अर्थ.

मोहवसेणं-मोहनावशयी	मे-में	रागे-रागने विषे	च-वळी
मणसा-मनवडे	बद्धं-बांधुं	दोसे-द्वेषने विषे	पंच-पांच
देवभवे-देवना भवमां	पावं-पाप	मण-मन्न	विसय-विषय
सद्-शब्दादि पांच विषय	अखंतिमंतेण-अक्षमावाळाएवा	वयण-वचन	दस-दस
असण-अशनादि दस	तं-तेने	तणुणि-काया	सन्ना-संज्ञा
सन्नाए-संज्ञावडे	निंदे-निंदुंछुं ॥१॥	गइ-गति	जइधम्मा-यतिधर्म
जं-जे	मोहे-मोहने	चउकं-चतुष्क चारनो जअथो	सेवणा-आसेवना
			लोया-लोको ॥२॥

॥ श्री निंदारथ ॥ ७ ॥

मोहवसेणं मणसा, देव भवे सद् असण सन्नाए ॥

जं मे बद्धं पावं, अखंतिमंतेण तंनिंदे ॥ १ ॥

मोहवशेन मनसा देव जवे शब्दाऽशन संज्ञया ॥

यद्मया बद्धं पापं, अहान्ति कमेण तन्निंदे ॥ १ ॥

મોહના વશથી, દેવાદિ ચાર જ્ઞવોમાં, શબ્દાદિ પાંચ વિષયોથી અને અશનાદિ દસ સંજ્ઞા-
વને અક્ષાન્તિવાળા મેં જે પાપ મનથી કર્યું છે, તે પાપને નિંહુ હું. ॥ ૧ ॥

**મોહે રાગે દોસે, મળ વયળ તળૂણિ ગઈ ચઝકં ચ ॥
પંચવિસય દસસન્ના, જઈ ધમ્માસેવણા લોયા ॥ ૨ ॥**

મોહો રાગો દ્વેષઃ, મનો વચનં તનૂનિ ગતિ ચતુષ્કં ચ ॥

પંચવિષયાઃ દશ સંજ્ઞાઃ યતિ ધર્મસેવના લોકાઃ ॥ ૨ ॥

મોહ, રાગ, દ્વેષ એ ત્રણ; મન, વચન, કાયા, એ ત્રણ; ચાર ગતિ, પાંચ વિષયો અને દશ
સંજ્ઞા છે. તેથી રહિત થઈ હે લોકો યતિધર્મની આસેવના કરો. ॥ ૨ ॥

૭ મા તપરથના ચિત્રમાં આવેલી ગાથાઓના અઘરા શબ્દોના અર્થ.

નાણરૂઈ-જ્ઞાનની રુચીવાળો
સમ્મરૂઈ-સમ્યક્ત્વની રુચી-
વાળો

ચરણ-ચારિત્ર (ની)

રૂઈ-રુચીવાળો

દેહ-શરીર (ના)

વિવેગી-વિવેકવાળો

ઉવહિ-ઉપધિ (ના).

સમ્મત્તકસાઈ-સમાપ્તકષાયે

અટ્ટ-આર્તધ્યાન

વિવજ્ઞિઓ-રહિત

રુદ્ધ-રૌદ્રધ્યાન

ધમ્મ-ધર્મ

સહિઓ-સહિત

સુક-શુકલ

સુવાયળીઓ-સારી વાચના

આપનાર

સુપુચ્છળીઓ-સારો પૂછવા

યોગ્ય

સુપરિયટ્ટી-સારું પરાવર્તન

કરનાર

સુઅણુપેહી-સારી અનુપેક્ષા
કરનાર

સુદ્ધમ્મકહી-સારો ધર્મ કહેનાર

ગુરુ-ગુરુ

વેયાવચ્ચકરો-વૈયાવચ્ચ કરનાર

વાયગ-વાચક

થવિર-સ્થવિર સાધુ

तद-बाह्यतप
अंतरतप-अभ्यंतरतप
साहु-साधु
साहम्मि-साधर्मिक
कुल-कुळनी
गण-गच्छ(नी)
संघ-संघनी

वेयावची-वैयावच्च करनार
सुज्झइ-शुद्ध करे
आलोइउं-आलोइने
कोइ-कोइ
पडिक्कमणो-पडिक्कमणाथी
मीसेण-मिश्रतावडे

निरवेरको-निरपेक्ष
सुविवेगओ-सारा विवेकथी
उसग्गओ-कायोत्सर्ग(थी)
सुतवणओ-सारा तपथी
निच्चं-हमेक्षां
छेयाउ-छेदथी

सयकालं-सदाकाल
मूलाउ-मूळथी
नरो-माणस
अणवट्ठिए-अनवस्थितपणामां
सम्मं-सम्यक्प्रकारे
पारविण-पारने जाणनार

८ मा तपरथनी बहारनी गाथाओना अघरा शब्दोना अर्थः

नाणरुइ-ज्ञाननीरुचिवाळो (१)
देह-शरीर (ना)
विवेगी-विवेकवाळो
अट्ट-आर्त्त
विवज्जिओ-रहित
सुवायणिओ-सुवाचक

गुरु-गुरु
वेयावच्चकरो-वैयावच्चनो
करनार.
सुज्झइ-शुद्धि करे छे
आलोइउं-आलोवीने
कोइ-कोइ

पडिक्कमणओ-पडिक्कमणथी
मिसेणउं-मिश्रण करीने
विवेग-विवेक
उसग्ग-कायोत्सर्ग
छेया-छेदथी
मूला-मूळ (थी)

य-वळी, अने
तहा-तेमज
अणवट्ठिय-अनवस्थित
तह-तेमज
पारंचिण-पारांचिन

॥ श्री तपोरथ ॥ ८ ॥

नाणरुइ देहविवेगी, अट्टविवज्जिओ सुवायणिओ ॥
गुरु वेयावच्च करो, सुज्झइ आलोइउं कोइ ॥ १ ॥

ज्ञानरुचिः देहविवेकी, आर्तवर्जितः सुवाचनिकः ॥

गुरु वैयावृत्यकरः, शुध्यति आलोच्य कोऽपि ॥ १ ॥

ज्ञानरुचि, देहविवेकी आर्तादि ध्यानशी रहित, सुवाचनिक, (सारी वाचना आपनार,)
गुरुनी सेवा करनार एवो कोइ (यति) आलोचिने शुद्ध थाय ठे. ॥ १ ॥

आलोइउं पडिक्कमणउ, मीसेणउ विवेग उस्सग्गा ॥

कोई छेया मूलाय, तहाण वड्डिय पारंचिए ॥ २ ॥

आलोच्य प्रतिक्रमणतः, मिश्रण विवेकोत्सर्गेऽप्यः तपोमतिः ॥

कोपि वेदात् मूलाश्च, तथा नवस्थित स्तथा पारंचितः ॥ २ ॥

आलोइने प्रतिक्रमण करवाथी, मिश्रणथी, विवेकथी, उत्सर्गथी, तपमां बुद्धि राखवाथी,
वेदथी, मूलथी, अनवस्थितपणाथी, अने पारंचितथी कोइ शुद्ध थाय ठे. ॥ २ ॥

ए मा संसाररथना चित्रमां आवेली गाथाओना अघरा शब्दोना अर्थ.

उड्डिसि-उर्ध्वदिशिमां
अहोदिसि-निची दिशिमां
तिरिय-तिष्ठिं दिशिमां
पुरिस-पुरुष

जीवो-जीव
कीव-नपुंशक क्लिव
नारि-नारि, मादा
कोही-क्रोधी

माणी-मानी
मायी-कपटी
लोभी-लोभी
सोइंदिय-श्रोत्र इंदिय, कान

सुहदेउ-सुखने माटे
चखिंदिय-चक्षु इंदिय(ना)
घाणिंदिय-नाक (ना)
रसणिंदिय-जीभ (ना)

ફાસિંદિય-સ્પર્શ ઇંદ્રિય (ના);
ચામડીના.

જો-જે

હણઇ-મારે-હણે

પુઢવિ-પૃથ્વીકાયના

જીએ-જીવોને

આઉ-અપકાય (ના)

તેહ-અગ્નિના, તેહકાયના

વાઉ-વાઉકાયના

વણસસઇ-વનસ્પતિ (ના)

વેઇંદિઅ-વેઇંદ્રિય (ના)

તેઇંદિય-તેઇંદ્રિય (ના)

ચૌરિંદિય-ચૌરિંદ્રિયના

પાંચિંદિય-પાંચેંદ્રિયના

અજીવે-અજીવના

સો-તે

સંસારં-સંસારને

પરિભમઇ-ભમેછે

ભવાડવી-ભવ અટવી

ન-ન

લંવેઇ-ઓઢંવેછે

કમ્મસ-કર્મ, પાપ

સવગં-વર્ગ-સમુહ

પવત્તેઇ-પ્રવર્તે

દીહ-દીર્ઘ

ઠિઇં-સ્થિતિ

તીવ્વ-તીવ્ર

રસ-રસ

વહુપણ-ઘણા સ્થાનકો પ્રત્યે

દંદોલિં-સમુદાય

સમણુભવઇ-સમ્યક્ પ્રકારે અ-

નુભવે

સુગઇં-સારી ગતિ

પાઉણ-પામે

ભાવારિસો-રાગદ્વેષ, ભાવ વે-

રીઓને

નિધયરઇ-કાઢવું

સિદ્ધિ-સિદ્ધિને

સુહં-સુખ

ए मा संसाररथनी बहारनी गाथाउंना तुटा शब्दोना अर्थ. ॥

ઉઢ્ઢદિસિ-ઉર્ધ્વદિસિ

પુરિસ-પુરુષ

જીવો-જીવ

કોહી-ક્રોધી

સોઇંદિયસસ-શ્રોતઇંદ્રિયના

હેઉં-હેતુ

જો હણઇ-જે હણે

ભવઅડવી-ભવ અટવી (ને)

કમ્મસ-કર્મ; પાપ

વગં-સમુહ

દીહં-દીર્ઘ

ઠિઇ-સ્થિતિ

તિવ્વ-તિવ્ર

વહુપણ-ઘણા સ્થાનક પ્રત્યે

સો-તે

દુહ-દુઃખ

દંદોલિ-સમુદાય

સુગઇ-સુગતિને

ભાવારિ-ભાવશત્રુ

સિદ્ધિ-મોક્ષ

સુહં-સુખ

॥ श्री संसाररथ ॥ ए ॥

ઉઢ્ઢદિસિ પુરિસજીવો, કોહી સોઇંદિયસસ સુહહેઉં ॥
જો હણઇ પુઢવિ જીવે, સો સંસારં પરિભમઇ ॥ ૧ ॥

ઊર્ધ્વદિશિ પુરુષજીવઃ ક્રોધી શ્રોત્રેન્દ્રિયસ્ય સુખહેતુમ્ ॥

યો હન્તિ પૃથ્વી જીવાન્, સ સંસારં પરિ-ત્રામ્યતિ ॥ ૧ ॥

જે ક્રોધી પુરુષ જીવ ઊર્ધ્વદિશામાં દ્વિન્દ્રિયોના સુખને માટે પૃથિવી વિગેરેના જીવોને હણે છે તે સંસારમાં પરિત્રમણ કરે છે. ॥ ૧ ॥

સંસારં ભવઅહવી, કમ્મ સમગ્ગં દીહઠિદ્ તિવ્વબહુપણ્ણસો ॥

દુહદંદોલિંજીવો, સુગઈ ભાવારિ સિદ્ધિ સુહં ॥ ૨ ॥

સંસારં જ્ઞવાટવીં, કટમષવર્ગં દીર્ઘં સ્થિતિં તીવ્રં (રસં) બહુ પ્રદેશઃ ॥

દુઃખદ્વંદ્વાલિંજીવઃ, સુગતિ જ્ઞવાટરિ સિદ્ધિસુખં ॥ ૨ ॥

સંસાર, જ્ઞવાટવી, પાપનો વર્ગ, દીર્ઘ (લાંબી) સ્થિતિ, તિવ્રરસ ને બહુસ્થાન ત્રમણ, દુઃખનો સમૂહ, સુગતિ, જ્ઞાવશત્રુથી નિસ્તાર અને મોક્ષસુખ આટલા પદાર્થોમાંથી પૂર્વોક્ત જીવ આગળના સાત (પદાર્થ) ને મેળવે છે અને પાઠલના ત્રણ (પદાર્થ) ને મેળવતો નથી. ॥ ૨ ॥

૧૦ મા ધર્મરથના ચિત્રમાં આવેલી ગાથાઓના અઘરા શબ્દોના અર્થ.

ઉદ્ધ-ઉર્ધ્વ, ઉંચી
દિસિ-દિશામાં,
અહો-નીચી, અધો
તિરિય-ત્રિઙ્ગ

નારિ-નારી
જીવો-જીવ
પુરિસ-પુરુષ
કીવ-નપુંસક

દાણં-દાન
વિયરઈ-આપેછે
સીલં-શીયલત્રત
પાલઈ-પાલેછે

તવં-તપને
અણુતપ્પઈ-તપેછે
ભાવણં-ભાવનાને
ભાવઈ-ભાવેછે

વિસોય વિસયમણો-શ્રોત ઇન્દ્રિ-
યના વિષયથી વિરક્ત
મનવાલો.
ચરુચુ વિસયમણો-ચક્ષુ ઇન્દ્રિય
નાવિષયથી વિરક્ત મનવાલો.
વિજિભ્મ વિસયમણો-જીભ ઇન્દ્રિ-
યના વિષયથી વિરક્ત
મનવાલો
વિઘાણવિસયમણો-નાસિકા ઇન્દ્રિ-
યના વિષયથી વિરક્ત મનવાલો.

દ્રિયના વિષયથી વિરક્ત
મનવાલો
વિફાસવિસયમણા-સ્પર્શ ઇન્દ્રિય
ના વિષયથી વિરક્ત મ-
નવાલો.
પુઠવિજીએ-પૃથ્વીકાયનાજીવોને
રરુખંતો-રક્ષણ કરતો
આઝીએ-અપકાયના જીવોને
તેઝીએ-તેઝકાયના જીવોને

બાઝીએ-વાયુકાયના જીવોને
વળજીએ-વનસ્પતિના જીવોને
બેંદી-બેંદ્રિ જીવના
તેંદી-તેંદ્રિય જીવના
ચઝીંદી-ચૌરેન્દ્રિ
પંચીંદી-પંચેન્દ્રિયના
અજીવે-અજીવોને
સ્વંતિસ્વમો-ક્ષમામાં સમર્થ
જાવજીવંપિ-જાવજીવ પળ

સમદ્વો-માર્દવ સહિત
સઅજ્જવો-આર્જવ સહિત
સમુત્તિણો-મુક્તિ સહિત
તવજુતો-તપથી યુક્ત
સસંજમો-સંજમ સહિત
સચ્ચજુઓ-સત્યયુક્ત
સોયજુઓ-શૌચયુક્ત
અર્કિંચણો-કંડપણ પરિગ્રહરહિત
બંધજુઓ-બ્રહ્મચર્યયુક્ત

૧૦ મા ધર્મરથની બહારની ગાથાઝના લુટા શબ્દના અર્થ.

ઝહુદિસિ-ઝંચીદિશી
નારિજીવો-નારિ જીવ
દાણં-દાન
વિયરઙ-આપેછે
વિસોય-શ્રોત્ર ઇન્દ્રિયના
વિસયમણો-વિષયથી વિરક્ત
મનવાલો

પુઠવિજીએ-પૃથ્વીકાયના જી-
વોનું
રરુખંતો-રક્ષણ કરતો
સ્વંતિસ્વમો-ક્ષમા કરવામાં સમર્થ
જાવજીવંપિ-જાવજીવ પળ
સમદ્વો-માર્દવ સહિત, માન

ત્યાગ સહિત
સઅજ્જવો-આર્જવસહિત, સ-
રહતા સહિત
સમુત્તિણો-મુક્તિ સહિત, નિર્લો-
ભતા સહિત
તવજુઓ-તપયુક્ત

સસંજમો-સંજમ સહિત
સચ્ચજુઓ-સત્ય યુક્ત
સોઅજુઓ-શૌચયુક્ત, પવિત્રતા
યુક્ત
અર્કિંચણો-કંડપણ પરિગ્રહ રહિત
બંધ-બ્રહ્મચર્યવ્રત

॥ શ્રી ધર્મરથ ॥ ૧૦ ॥

ઝહુ દિસિ નારિજીવો, દાણંવિયરઙ વિસોય વિસયમણો ॥
પુઠવિજીએ રરુખંતો, સ્વંતિસ્વમો જાવજીવંપિ ॥ ૧ ॥

ऊर्ध्वदिसि नारीजीवो, दानंवितरति विश्रोतविषयमनाः ॥

पृथिवी जीवान् रक्षन्, क्षान्तिक्षमो यावज्जीवमपि ॥ १ ॥

पांच इन्द्रियना विषयथी विरक्त, क्षमामां समर्थ, जीवे त्यां सुधी पृथ्वी विगेरेना जीवोने रक्षण करनार, ऊर्ध्वदिशामां नारीनो जीव दान आपे ठे. ॥ १ ॥

खंतिखमो समद्वो, सअज्जवो समुत्तिणोउ तवजुत्तो ॥

सस्संजमो सच्चजुओ, सोअजुओ अकिंचणो बंभं ॥२॥

क्षान्तिक्षमः समार्दवः, सार्जवः समुक्ति स्तपोयुक्तः ॥

ससंयमः सत्ययुतः शौचयुतोऽकिञ्चनोब्रह्म (धरश्च) ॥ १ ॥

क्षमावने युक्त, मार्दव सहित, सार्जव सहित, मुक्तिसहित तपथी युक्त, संयमवाळो, साचुं बोलनार, शौचयुक्त, निष्परिग्रही अने ब्रह्मचारी. ॥ १ ॥

११ मा संयमरथना चित्रमां आवेली गाथाओना अघरा शब्दोना अर्थ.

हिंसइ-हिंसा करे

न-नहि

सयं-पोते

हिंसावइ-हिंसा करावे

नो-नहि

हिंसा-हिंसाने

अणुमन्नइ-अनुमोदना करे

पेहा-प्रेक्षा

संजम-संजम

जुओ-युक्त

उवेह-उपेक्षा

पमज्ज-प्रमार्जना

पारिष्ठावणिआ-परिष्ठापनिका

सु-सारी रीते

इरियाए-इर्या समितिवडे

भासाए-भाषा समितिवडे

एसणाए-एषणा समितिवडे

सुगहमुखे-जयणाए लेवुं

मुकवुं

परिष्ठवओ-पारिष्ठापनिका

समितिथी
इच्छाकारेण-इच्छाकारवडे
जुओ-सहित
मिच्छाकारेण-मिच्छाकारि
तहत्तिकारेण-तहत्तिकारि
आवसिआए-आवस्सिहिवडे
निसीहि-निसीहिवडे

आपुच्छणाइ-आपृच्छाए सहित
पडिपुच्छणाइ-प्रतिपृच्छाएसहित
सच्छंदणाइ-च्छंदनाए
सुनिमंतणाइ-सुन्निमंत्रणवडे
उवसंपयाइ-उपसंपदाए
जाजीवं-ज्यां सुधी जीवुं त्यां

सुधी
पुढविकायं-पृथ्वीकायने
(अ)पि-पण
आउकायं-अपकाय, पाणी
तेउकायं-अग्नि
वाउकायं-वायरो

वणस्सइ-वनस्पति
वेइंदी-वेरिंदि
तेइंदी-तेइंदि
चउरिंदी-चौरिंदि
पंचिंदी-पंचेइ
अजीवं-अजीव

११ मा संयमरथनी बहारनी गाथाउंना लुटा शब्दोना अर्थ.

हिंसइ-हिंसा करे
सयं-पोते
मणसा-मनवडे

पेहा-प्रेक्षा
संजम-चारित्र
जुओ-युक्त, सहित

सु-सारीपेठे
इरियाए-इर्या समितिवाडे
इच्छाकारेण-इच्छाकारि

[सुधी
जाजीवं-ज्यां सुधी जीवुं त्यां
पुढविकायं-पृथ्वीकायने
अपि-पण

॥ श्री संयमरथ ॥ ११ ॥

हिंसइ न सयं मणसा, पेहासंजमजुओ सुइरियाए ॥
इच्छाकारेणजुओ, जाजीवं पुढवि कायंपि ॥ १ ॥

हिनस्ति न स्वयं मनसा, प्रेक्षा संयम युतः स्वीर्यया ॥

इच्छाकारेणयुतः, यावज्जीवं पृथ्वी कायमपि ॥ १ ॥

सारी इर्या समितिवाळो, प्रेक्षासंयमथी युक्त, इच्छाकार नामनी समाचारी सहित एवो साधु
मनवडे पृथ्वीकायने पण जीवे त्यां सुधी पोते नथी हणतो ॥ १ ॥

१२ मा शुजलेश्यात्रिकरथना चित्रमां आवेली गाथाना अघरा शब्दोना अर्थ.

जो-जे
तेउ-तेजो
लेस-लेइया
पउम-पद्म
सुक-शुक्ल
उवकमो-उपक्रम
निरुखेवो-निक्षेपो
अणुगमो-अनुगम
णओ-नय
उवसमिय-उपशमिक
संमत्तो-समकितवाळो

सासाणंमि-सासादन
खउवसम-क्षयोपशम
सार-सार
वेईय-वेदक
खईय-क्षायक
निसगं-निसर्ग
रुइं-रुचिने
धरंतो-धारण करतो
उवएस-उपदेश
आण-आज्ञा
सुत्त-सुत्र

बीयरुइं-बीजरुचि
अभिगम-अभिगम
विथथार-विस्तार
किरिया-क्रिया
संखेव-संक्षेप
धम्म-धर्म
आगमधारिं-आगमने धारण
करनारने
नमंसांमि-नमस्कार करुंछुं
सुअगणधारिं-श्रुत गणधरने
आणाधारिं-आज्ञा धारिने

धारणा-धारणा
जीअ-जीत, ब्रह्मचर्य
ववहारिं-व्यवहारवाळो
केवलधारिं-केवलज्ञानने धा-
रण करनारो
मणपज्जव-मनः पर्यव
ओहि-अवधि
धरं-धारण करताने
चउदस-चौद
पुर्वि-पुर्विने
नव-नव
पुव्वधरं-पूर्वधर

१२ मा शुजलेश्यात्रिकरथना बहारनी गाथार्जना बुटा शब्दोना अर्थ.

जो-जे
तेउलेस-तेजो लेइयावाळा
मणसा-मनवडे
उवकमो-उपक्रम
उवसमिय-उपशमिक एवा
संमत्तो-समकितवाळो
निसगं-निसर्ग
रुइं-रुचीवाळा (ने)

धरंतो-धारण करतो
आगमधारिं-आगमना धा-
रण करनारने
नमंसांमि-नमस्कार करुंछुं
खइयं-क्षायक
खओवसमियं-क्षयोपशमिक
वेयग-वेदक
उवसांमिअं-उपशमिक

सासणिअ-सास्वादन
पंचविहं-पांच प्रकारनुं
च-वळी
सम्मत्तं-समकित
पन्नत्तं-कहुंछे
वीयरगेहिं-वितरागोए
उवएसरुइं-उपदेशरुची
आणारुइं-आज्ञारुची

सुत्तरुइं-सूत्ररुची
बीयरुइं-बीजरुची
अभिगम-अभिगमरुची
विच्छाररुइं-विस्ताररुची
किरिया-क्रियारुची
संखेव-संक्षेपरुची
धम्मरुइं-धर्मरुची
आगम-आगमने धारणकरनार

सुअ-श्रुतने धारण करनार
आणा-आज्ञाने धारण करनार
धारणाय-धारणाने धारण क-
रनार

जीयंच-जीत व्यवहार, ब्रह्म-
चर्यनो
ववहारो-व्यवहार धारण क-
रनार

केवल-केवलज्ञानी
मण-मनःपर्यवज्ञानी
ओहि-अवधिज्ञानी
चउदस-चौद

नव-नव
पुर्वि-पूर्वधर
पुढमध्य-एवी रीते पृथक्
पृथक्

॥ शुभलेश्यात्रिकरथ ॥ १७ ॥

जो तेउलेस मणसा, उवक्कमो उवसमिअ संमत्तो ॥
निसग्ग रुइं धरंतो, आगमधारिं नमंसामि ॥ १ ॥

यस्तेजो लेश्या मनसा, उपक्रम औपशमिक सम्यक्त्वः ॥

निसर्गरुचिंधरन्, आगमधारिणं नमस्यामि ॥ १ ॥

जे तेजो लेश्याबाळा मनवळे, उपक्रममां, औपशमिक ठे सम्यक्त्व जेनुं अने जे निसर्ग
रुचिने धरे ठे तेवा आगम धारीने हुं नमस्कार करुं हुं ॥ १ ॥

खड्यं खओवसमियं, वेयग उवसामिअं च सासणिअं ॥
पंचविहं च समत्तं, पन्नत्तंवीयरगेहिं ॥ २ ॥

ह्यायिकं ह्यायोपशमिकं, वेदकौपशमिकं च शासनीयं ॥

पञ्चविधं च सूत्रं, प्रज्ञप्तं वीतरागैः ॥ २ ॥

वीतरागोऽप्यपांच जातनुं सम्यक्त्व कथं ते ते आ प्रकारे ह्यायिक, ह्यायोपशमिक, वेदक, औपशमिक अने सास्वादने. ॥ २ ॥

निसर्गगुणसूरुई, आणरुई सुत्त वीयरुईमेव ॥

अभिगम विथ्याररुई, किरिया संखेव धम्मरुई ॥३॥

निसर्गो पदेशरुचिः आज्ञारुचिः सूत्र बीज रुचिरेव ॥

अभिगम विस्तार रुचिः क्रिया संक्षेप धर्मरुचिः ॥ ३ ॥

निसर्गरुची, उपदेशरुची, सूत्ररुची, बीजरुची, अभिगमरुची, विस्ताररुची, क्रियारुची, संक्षेपरुची अने धर्मरुची आ दश प्रकारनी रुची जीवने होय ठे. ॥ ३ ॥

आगमसुअ आणा धारणा य, जीयं च होइ ववहारो ॥

केवलमणोहि चउ दस, दस नव पुवि पुठमथ्य ॥४॥

आगम श्रुताऽऽज्ञा धारणा, च जितश्च जवति व्यवहारः ॥

केवल मनोऽवधि चतुर्दश, दश नव पूर्वी प्रथमोऽत्र ॥ ४ ॥

આગમને ધરનાર, શ્રુતગુણને ધરનાર, આજ્ઞા ધરનાર, ધારણા ધરનાર, બ્રહ્મચર્ય ધરનાર, અથવા
જીતવ્યવહાર ધરનાર, કેવલજ્ઞાન ધરનાર, મનઃપર્યવજ્ઞાનવાળો અવધિજ્ઞાનવાળો ચૌદ પૂર્વધર
દશપૂર્વધર અને નવ પૂર્વધર છે. ૪

(પાઠાંતર) આગમ શ્રુતાગુણાઽઽજ્ઞાધારણા બ્રહ્મા ચ કેવલધારી ॥
મનઃપર્યવાવધિધારિ, ચતુર્દશ દશ નવ પૂર્વધારિણામ્ ॥ ૪ ॥

૧૩ મા અશુન્નલેશ્યાત્રિકરથના ચિત્રમાં આવેલી ગાથાના અઘરા શબ્દોના અર્થ.

જો-જે	દેસ-દેશ	જીવ-જીવોને	અજ્ઞવ-આર્જવતાવાળા
કિણ્હ-કૃષ્ણ	રાય-રાજ	રક્તંતો-રક્ષણ કરતો	મુત્તિ-નિર્લોભતા
લેસ-લેશ્યાવાળો	અભિગ્ગહ-અભિગ્રહીક	આડ-અપકાય	તવ-તપ
નીલ-નીલ	વિવજ્ઞ-વિવર્જિત	સ્વંતિજુવ-ક્ષમાયુક્ત	સંજમ-ચારિત્ર
કાડ-કાપોત	અણભિગ્ગહ-અનઅભિગ્રહીક	સાહુ-સાધુને	સચ્ચ-સત્ય
ઈથિ-છી	અભિનિવેસિય-અભિનિવેષિક	વંદામિ-વાંદુંહું	સોમ-શૌચ
કહાઈય-કથાઓને	સંસઈય-સંશયિક	મદવ-માર્દવ	અર્કિચળો-અર્કિચન
મત્ત-મત્ત	અણાભોગ-અનાભોગિક	જુવ-યુક્ત	વંમ-બ્રહ્મચર્ય
		સ-સહિત	

૧૩ મા અશુન્નલેશ્યાત્રિકરથની બહારની ગાથાના હુટા શબ્દોના અર્થ.

જો-જે	ઈથિકહાઈ-છી કથાઓને	વિવજ્ઞ-વર્જિત	સ્વંતિજુવ-ક્ષમાયુક્ત
કિણ્હલેસ-કૃષ્ણલેશ્યાવાળા	ય-વલી	પુઢવિજીવ-પૃથ્વીકાય જીવોને	સાહુ-સાધુને
મળસા-મનવહે	અભિગ્ગહ-અભિગ્રહીક	રક્તંતો-રક્ષણ કરતો	વંદામિ-વાંદુંહું

अभिगहं-अभिग्रहीक
अणाभिगहिअं-अनाभिग्रहीक
तहा-तथा
अभिणिवेसियं-अभिनिवेशिक
चेव-निश्चे

संसइयं-संशयिक
अणाभोगं-अनाभोगीक
मिच्छत्तं-मिथ्यात्त्व
पंचहा-पांच प्रकारे
होई-छे (२)

इथिकहा-स्त्री कथा
भक्तकहा-भक्तकथा
देसकहा-देशकथा
तहय-तेमज

रायकहा-राजकथा
चउ-चार
विवजंते-वर्जता
धम्मणी-धर्मीयों (३)

॥ श्री अशुभलेश्यात्रिक रथ ॥ २३ ॥

जो किणहलेस मणसा, इथिकहाइय अभिगह विवजं ॥
पुढविजिएरख्वंतो, खंतिजुए साहूवंदामि ॥ १ ॥

ये कृष्णलेश्या मनसा, स्त्री कथायां चाजिग्रह विवर्जम् ॥

पृथिवी जीवान् रक्षतः क्षमायुतान् साधून् वन्दे ॥ १ ॥

जेठ कृष्णलेश्यावाळा मनवके वर्जित, अजिग्रह मिथ्यात्व अने स्त्रीकथाने वर्जता पृथिवी
आदि जीवोने पाळे ठे तेवा क्षमायुक्त साधुजने वांडुबुं. ॥ १ ॥

अभिगह मणाभिगहियं, तहा अभिणिवेसियं चेव ॥
संसइय मणाभोगं, मिच्छत्तं पंचहा होई ॥ २ ॥

अज्ञिग्रहिक मनाज्ञिग्रहिकं, तथाऽऽज्ञिनिवेशिकं चैव ॥

सांशयिक मनाज्ञोगं, मिथ्यात्वं पञ्चधा जवति ॥ २ ॥

मिथ्यात्व पांच जातनुं होय ठे. (१) अज्ञिग्रहिक, (२) अनज्ञिग्रहिक, (३) अज्ञिनिवेशिक, (४) सांशयिक अने (५) अनाज्ञोग. ॥ २ ॥

इत्थिकहा भक्तकहा, देसकहा, तहय रायकहा ॥

चउहकह विवज्जंते, धम्मथयी साहू वंदामि ॥ ३ ॥

स्त्रीकथा जक्तकथा, देशकथा तथा च राजकथा ॥

चतस्रो विवर्जयतो, धर्मार्थिनः साधून् वन्दे ॥ ३ ॥

स्त्रीकथा, जक्तकथा, देशकथा अने तेमज राजकथा. आ चार विकथाने वर्जता धर्मार्थी साधुने नमुं. ॥ ३ ॥

१४ द्वितीय प्रकररथना चित्रमां आवेली गाथाओना अघरा शब्दोना अर्थ.

धम्मठिओ-धर्मार्थी

वि-पण

मणुओ-माणस

पुनठिओ-पुन्यार्थी

परलोगठिओ-परलोकार्थी

मनसा-मनवडे

वयसा-वचनवडे

तणुणा-कायावडे

कोहं-क्रोधने

जिणिचु-जीतीने

माणं-मानने

मायं-मायाने

लोहं-लोभने

कंदप्पं-कंदर्प भावना [भावना

देवक्खिविसियं-देवक्खिविषिक

अभिउगं-अभियोगिक भावना

आसुरियं-आसुरिक भावना

संमोहभावणं-संमोह भावना

उगमदोसं-उद्गमदोष-आ-

पनारथी (पोतानाथी) दोष
लागे ते, सगासंबंधीना का-
रणथी उत्पन्न थयो ते दोष.
उप्पाअणाय-उत्पादना दोष-
कांइ पण कारणथी आहा-
रमां दोष उपजावी आहार
छेवो ते जेवा के धात्री
दोष विगेरे.
एसणादोसं-गवेषण करवी ते
तपास करवी ते.
परिकम्पेण-वस्त्र पात्रादि ग-
ठारवा मठारवावडे उपघात
ते परिकर्म उपघात.

परिहरणो वधाय-अकल्पनीक
उपकरणनी सेवावडे उप-
घात थाय ते.
जणयं-करनारुं
नाणोवधाय-प्रमादथी श्रुत-
ज्ञाननी अपेक्षाए उपघात
थाय ते.
दंसणोवधाय-शंकादिकवडे
करीने उपघात थाय ते
चरित्तोवधायं-समितिना भं-
गादिक वडे करीने उप-
घात थाय ते.
अचियत्तोवधायं-अप्रितिवडे

करीने विनयादिकथी विनय
न करे ते.
संरख्खणोवधाय-शरीरादि-
कनी बाबतमां संरक्षण (मूर्छां)
वडे करीने उपघात थाय ते.
अधम्म-अधर्मने विषे
धम्म-धर्म
सन्नं-संज्ञाने
परिहरेइ-परिहरे छे.
धम्म-धर्मने विषे
अधम्म-अधर्म
अमग्गे-उन्मार्गने विषे
मग्गे-मार्गने विषे

अमग्ग-उन्मार्ग
मग्ग-मार्ग
अजीवे-अजीवने विषे
जीवं-जीवने
जीवे-जीवने विषे
अजीवं-अजीवने
असाहु-असाधुने विषे
साहुं-साधुने
असुत्ते-असुत्रने विषे
सुत्तं-सुत्रने
सुत्ते-सुत्रने विषे
असुत्तं-असुत्रने

१४ द्वितीय प्रककररथना बहारनी गाथाउंना अघरा शब्दोना अर्थ.

धम्मद्वीओ-धर्मार्थी
वि-पण
मणुओ-मनुष्य
मणसा-मनवडे
कोहं-क्रोधने
जिणित्तु-जीतीने
कंदप्पं-कंदर्पने

उग्गमदोसं-उद्गम दोषने,
आपनारथी दोष लागे ते.
अहम्मो-अधर्मने विषे
धम्म-धर्मनी
सन्नं-संज्ञाने
परिहरेइ-परिहरे छे
देवकिव्विसि-देवकिव्विशिक

भावना
कंदप्प-कंदर्प भावना
अभिउग-अभियोगिक भावना
आसुरिय-आसुरिक भावना
सम्मोहा-सम्मोह भावना
एसा-ए
उ-तो

संकिलिद्धा-संक्लिष्ट
पंचाविहा-पांच प्रकारनी
भावणा-भावना
भणिया-कहेली छे
दस-दश
संजम-चारित्र
उवघाया-उपघात करनारा

उगम-उद्गम दोष सगा सं-
बंधीना कारणथी उत्पन्न
थयो ते आपनारथी दोष
लागे ते.

उत्पाय-उत्पादन दोष, कांइ
पण कारणथी आहारमा दोष
उपजावी आहार लेवो जेवा
के धात्री दोष विगेरे
एसणा-गवेषणा करवी, तपा-

स करवी ते.
परिकम्पेण-वस्त्रपात्र गठारवा
मठारवावडे उपघात थाय ते
परिकर्म उपघात
परिहरण-अकल्पनाक उपक-
रणनी सेवा वडे जे उप-
घात थाय ते.
नाण-प्रमादथी श्रुतज्ञाननी
अपेक्षाए उपघात थाय ते.
दंसण-शंकादिकवडे करीने

उपघात थाय ते,
चरित्त-समितिना भंगादिकवडे
करीने उपघात थाय ते.
अचियत्त-अप्रितिवडे करीने
विनयादिकथी विनय करवो ते
संरुखा-शारिरीक संबंधी
मूर्छावडे उपघात थाय ते.
अधम्म-अधर्म
अमग्ग-उन्मार्ग
अजीवा-अजीव

असाहु-असाधु
अमुत्त-अमुत्र
पंच-पांच
विवरिया-विपरीत
मिच्छत्त-मिथ्यात्व
दसभेयं-दश भेदवाळं
किलिठ-माठा परिणामवाळा,
क्रिष्ट
जीवाण-जीवोने
नायवं-जाणवो

॥ श्री द्वितीय प्रकरण ॥ १४ ॥

धम्मट्ठीओ विमणुओ, मणसा कोहं जिणित्तु कंदप्पं ॥
उगमदोसं अहमो, धम्मसन्नं परिहरेइ ॥ १ ॥

धर्मार्थ्यपि मनुजः मनसा, क्रोधमपि जित्वा कन्दर्पम् ॥

उद्गम दोषम धर्मे, धर्म संज्ञां परिहरति ॥ १ ॥

मनवके क्रोधने अने कंदर्पने (कामने) तथा उद्गमदोष परिहरीने धर्मार्थी माणस पण
अधर्ममां धर्मसंज्ञा परिहरे छे. ॥ १ ॥

कंदर्प देवकिद्विसि, अभिओग आसुरिय सम्मोहा ॥
एसाउ संकिलिहा, पंचविहा भावणा भणिया ॥ २ ॥

कन्दर्प देवकिद्विषा, त्रियोगा आसुरिक सम्मोहा ॥
एषातु संक्लिष्टा, पञ्चविधा ज्ञावना ज्ञाणिता ॥ २ ॥

(१) कंदर्प, (२) देवकिद्विषा, (३) अत्रियोग, (४) आसुरिक, (५) सम्मोहज्ञावना आ पांच प्रकारनी क्लिष्ट ज्ञावना कहेली ठे. ॥ २ ॥

दससंजमोवघाया, उद्गम १, उत्पाय २, णेस ३, परिक्रमे ४, ॥
परिहरण ५, नाण ६, दंसण ७, चरित्त ८, अचियत्त ९, संरक्खा ॥ ३ ॥

दश संयमोपघाता, उद्गमो त्पादैषणाः परिकर्मः ॥
(परिहरण) ज्ञान दर्शन, चारित्राऽप्रियत्व संरक्षाः ॥ ३ ॥

दस संयमना उपघातक ठे. (१) उद्गम, (२) उत्पाद, (३) एषणा (४) परिकर्म, (५) परिहरण, (६) ज्ञान, (७) दर्शन, (८) चारित्र, (९) अचियत्त, (१०) संरक्षा ॥ ३ ॥

अधम्मा मग्गजीवा, असाहु असुत्त पंचविवरीया ॥
मिच्छत्तं दसभेयं, किलिठु जीवाण नायवं ॥ ४ ॥

अधर्मा मार्गजीवा, असाधुर सूत्रं पञ्चविपरीताः ॥

मिथ्यात्वं दशज्जेदं, क्लिष्टजीवानां ज्ञातव्यम् ॥ ४ ॥

धर्ममां अधर्म संज्ञाने, मार्गमां उन्मार्ग संज्ञाने, अजीवमां जीव संज्ञाने, साधुमां असाधु संज्ञाने ने सूत्रमां असूत्र संज्ञाने परिहरे ठे. ॥ ४ ॥

(पाठांतर) धर्मेऽधर्म स्तुमार्गे, उन्मार्गो जीवेजीव बोद्धव्यः ॥

साधुन साधुः सूत्रम सूत्रं चैव परिहरति ॥ ४ ॥

१५ इर्यापथिकारथना चित्रमां आवेली गाथाओना अधरा शब्दोना अर्थ.

उवसमं-उपशम
धरेण-धारण करनारावडे
सविवेगेण-विवेकना धरनार
संवर-संवर, पापनुं रोकवुं
कोह-क्रोधथी
विमुक्तो-विमुक्त

माण-मानथी
माया-कपटथी
लोह-लोभथी
इरिया-जबुं आवबुं
समिओ-समित्तिवालो
भासा-भाषा

एसणा-दोष रहित आहार
लेवो ते.
भंडमत्त-पात्रा तथा मात्रकनी
समित्तिवालो
वच्चमत्त-लघुनिति अने व-
डिनिति

पुडवि-पृथ्वी
काइय-कायावालो
आउ-अप
तेउ-अग्नि
वाउ-वायरो
वणस्सइ-वनस्पति

बेइंदीया-बेइंद्रीवाळा
तेइंदीया-त्रणइंद्रीवाळा
चउरिंदीया-चार इंद्रीवाळा
पंचिंदीया-पांचइंद्रीवाळा
अजीवा-अजीव

अभिहया-सामा आवताहण्या
ते-तेमने
खमावेमि-खमावुंछुं
वत्तिया-धूळे करी ढांक्या
लेसिया-भोंय साथे अथवा

भींते घस्या
संघाइया-शरीरे शरीर मेळव्यां
संघट्टीया-पीडा करी
परियाविया-दुःखी कर्या
किलापिया-थकव्या

उडविया-भय पमाड्या
ठाणाओ-एक स्थानकथी
ठाणं-बीजे ठेकाजे
विणासिया-नाश कर्या

१५ इर्यापथिकारथनी बहारनी गाथाउंना लुटा शब्दोना अर्थ. ॥

उवसम-उपशम
धरेण-धारण करनारावडे
मणसा-मनवडे
कोह-क्रोध
विमुक्को-विमुक्त
य-च, वळी
इरियासमिओ-इर्या समितिवाळो

पुढवि-पृथ्वी
जीए-जीवोने
रखवंतो-रक्षण करतो
अभिहया-सामा आवता ह-
ण्या होय
ते-तेमने
खमावेमि-खमावुंछुं.

समिति-पांच समितिवाळो
योग-त्रण जोग
एकेंदी-एक इंद्रीयवाळा
बेइंदी-बे इंद्री वाळा
तेइंदी-त्रण इंद्रीवाळा
चउरिंदी-चउरिंद्री

पंचिंदी-पंचेंद्री
अजीव-जीवविनाना
सहित-सहित
एवं-ए प्रकारे
अभिहया-सामा आवता हण्या
प्रमुख-विगेरे

॥ श्री इरियापथिकिरथ ॥ १५ ॥

उवसम धरेण मणसा, कोहविमुक्कोय इरियसमिओ ॥
पुढविजिए रखवंतो, अभिहया ते खमावेमि ॥ १ ॥

ઉપશમ ધરેણ મનસા, ક્રોધવિમુક્તશ્ચ ઈર્યાસમિતિશ્ચ ॥

પૃથિવી કાયિક જીવા, અજિહતાસ્તાન્ ક્ષમયામિ ॥ ૧ ॥

હું ઉપશમવાળા મનવળે ક્રોધથી વિમુક્ત અને ઈર્યાદિ પાંચ સમિતિવાળો થઈને મારાથી
હળાણલા પૃથિવિકાયના જીવોને સ્વમાનું હું. ॥ ૧ ॥

સમિતિ ૫ યોગ ૩ એકેન્દી ૧ બેઙ્દી ૨ તેઙ્દી ૩ ચતુરિન્દી ૪ ॥

પાંચિન્દી ૫ અજીવસહિત એવં ૧૦ અભિહયા પ્રમુખ દસ ભેદ ॥ ૨ ॥

૧૬ આલોચના રચના ચિત્રમાં આવેલી ગાથાના અઘરા શબ્દોના અર્થ.

આલોચના-આલોચના તે.	માયા-રૂપટને	તં-તેને	છન્ન-છાનું, (છાનુ)
કય-કર્યું છે	લોહાઈ-લોભ વિમેરે	વિવજ્જેમિ-વિશેષ પ્રકારે હું	સદાઉલં-ધગા લોકના શબ્દે
મળો-મનજેને	સદં-શબ્દને	વર્જું છું.	આલોચે તે
પરિણો-પરિણત થયેલો, પ	ચરકં-આંત્રને	અણુમાઈ-અનુમાનેકરી	બહુજળયં-ધગા લોક ભેગાં
રિણમી છે જેને એવો	ધાણં-નાકને	બાયર-બાદર, મોટકું	આલોચે તે.
નિંદતો-નિંદા કરતો	જિમ્મં-જિભને	વચનં-વચન	અવચ-અવ્યક્ત સ્વરે આ-
કોહાઈ-ક્રોધાદિકને	ફાસં-સ્પર્શને	જં-જે	લોચે તે.
નિજ્જિહ-જીતીને	આકંપઈ-આકંપભયથી (અ-	દિઠ્ઠં-દીઠું	તસેવિ-જે આલોચે હું હોય તે
માણા-માન	શુદ્ધ આહારપાણી લાવી	સુદુમં-સુદુમ	ફરી સેવે તે.
વિણિજ્જિહ-વિશેષપ્રકારે જીતીને	ગુરુને તે દેલાડી આલોચે તે)		

૧૬ મા આલોચનારથની બહારની ગાથાઝના હુટા શબ્દોના અર્થ.

આલોચના-આલોચના
પરિણયી-પરિણામવાલો
મનસા-મનવલે
કોહાઈ-ક્રોધાદિક
વિવજ્જિઉં-વિશેષ પ્રકારે વર્જીને
સદં-શબ્દને
આકંપડા-ધ્રુજે છે, કંપેછે

તં-તેને
વિવજ્જેમિ-વર્જું છું (૧)
આકંપડ-અશુદ્ધ આહારપાળી-
૫ ગુરુને પ્રિતિ દેલાડી
આલોવે તે,
અણુમાણડા-ઘણા અપરાધે
થોડું આલોવવું તે.

દીઠું-બોજાઈ દીઠેછું પાપ
આલોવે તે.
વાયરં-વાદરજને આલોવે તે.
સુહમં-સૂક્ષ્મનેજ આલોવે તે.
છન્નં-છાનુંમાનું પગ પ્રગટાણે
ન આલોવે તે
સદાઝલં-શબ્દાકુલં, ડતાવલે

શબ્દે આલોવે તે
બહુજગયં-ઘગાંમેગાં આલોવે.
પગ પ્રગટ ન આલોવે તે
અવયત્ત-અગીતાર્થ પાસે આ-
લોચણ લે તે
તસેવી-જેપાપ આલોવ્યું હોય
તે ફરોથો સેવે તે (૨)

॥ ૩૭ ॥

॥ શ્રી આલોચનારથ ॥ ૧૬ ॥

આલોચણપરિણઓ, મનસા કોહાઈ વજ્જિઉં સદં ॥
પુઠવિજિણ રરુવંતો, આકંપડ તં વિવજ્જેમિ ॥ ૧ ॥

આલોચના પરિણતો, મનસા ક્રોધાદિ વર્જિતઃ શબ્દં ॥

પૃથિવી જીવાન્ રક્ષન્, આકમ્પતે તદ્ વિવર્જયામિ ॥ ૧ ॥

આલોચનાના પરિણામવાલો, મનવલે ક્રોધાદિ અને શબ્દાદિ પાંચ વિષયોથી રહિત પૃથિવી
વિગેરેના જીવોનું રક્ષણ કરતો જે આકંપે છે તેને વર્જું છું. ॥ ૧ ॥

आकंपइत्ता अणुमाणइत्ता जं दिहं वायरं व सुहुमं वा ॥
छिन्न सद्दाउलं बहु, जण अब्वत्त तस्सेवि ॥ २ ॥

॥ ३९ ॥

१७ मा रागत्रिकरथना चित्रमां आवेली गाथाओना अघरा शब्दोना अर्थ.

जे-जेओ	विसयमि-विषयने विषे	जस्स-यश	मुनी-मुनीओने
कामराग-विषय भोगना रा- गथी	रुव-रूप	दहणा-शरीरना अंगने बाळे ते	वंदे-हुं वाहुंहुं
रहिआ-रहित	रस-रसना	अरुचि-अणगमो	अज्जव-सरळपणुं
नेह-स्नेह	गंध-गंध	महामुच्छ-महामुर्छा	समदवा-मार्दव सहित
दिट्ठि-दृष्टि	फास-स्पर्श	उम्मत्त-उन्मत्त	मुत्ति-निर्लोभता
देवेषु-देवोमां	चिंता-चिंता	पाण-प्राण	तव-तप
मणुएसु-मनुष्योमां	अवधं-अवस्थाने	संदेहं-संदेहने	संजम-चारित्र
तिरिणसु-तिर्यचोमां	ण-नथी	मरण-मरण	सच्च-सत्य
नरएसुं-नरकने विषे	गया-पास्यां	खंति-क्षमा	सोअ-शौच
सद्-शब्दना	दंसण-दर्शन	जुआ-युक्त	अकिंचणा-किंचन रहित
	नीसासा-निश्वास		बंध-ब्रह्मचर्य

१७ मा रागत्रिकरथनी बहारनी गाथार्जना लुटा शब्दना अर्थ.

जे-जेओ	मणसा-मनवडे	विसयमि-विषयमां	गया-पास्या
कामराग-काम रागवडे	देवेषु-देवोने विषे	चिन्तावधं-चिंतावस्थाने	खंतिजुआ-क्षमाए करीने यु- क्त एवा
रहिआ-रहित-वगरना	सद्-शब्द	ण-नहि	

ते-तेओने
मुणी-मुनिओने
वंदे-हुं वांदुंछुं (१)
चित्तेइ-चितवन करे

दठु-जोवाने. मिच्छइ-इच्छे
दीहं-दीर्घ
नीससइ-निसासो छे
तह-तेमज

जरे-ताव आवे
दहिं-दाह थाय
भत्त-आहारनी
अरोअ-अरुची

मुच्छा-मूर्छा
उम्माय-उन्माद
पाणइ-प्राणनो संदेह
मरणं-मरण (२)

॥ श्री रागत्रिकरथ ॥ १७ ॥

जे कामराग रहिआ, मणसा देवेसु सद्दविसयंमि ॥
चिन्ताऽवथ्थं ण गया, खंति जुआ ते मुणी वन्दे ॥ १ ॥

ये कामराग रहिता, मनसा देवेसु शब्द विषये ॥

चिन्तावस्थां न गता हान्ति युतान् तान् मुनीन् वन्दे ॥ १ ॥

जे काम रागथी रहित, देवादि ज्ञवमां, शब्दादि विषयोमां, मनवक्के चिन्तावस्थाने नथी
पाम्या तेवा द्दमावाळा मुनिउने अज्जिवंडुबुं ॥ १ ॥

चित्तेइ दठुमिच्छइ, दीहं नीससइ तह जरे दाहे ॥

भत्त अरोअग मुच्छा, उम्मायं पाउणइ मरणं ॥ २ ॥

चिन्तयति ऽष्टुमिच्छति, दीर्घं निःश्वसति तथा ज्वरो दाघः ॥
प्रक्तारोचो मूर्छा, उन्मादः प्राण (संदेहः) मरणं ॥ २ ॥

कामनी दस अवस्था कहे ठे. (१) चिंतवुं, (२) जोवा इच्छुं, (३) दीर्घ निश्वास लेवो, (४) ज्वर आववो, (५) दाह थवो, (६) आहारनी अरुची, (७) मूर्छा, (८) उन्माद, (९) प्राणनो संदेह, (१०) मरण; आदस कामावस्था ठे ॥ २ ॥

१८ ज्ञानदर्शन चारित्ररथनी अंदर आवेली गाथाओना अधरा शब्दोना अर्थ.

जे-जेओ
नाणं-ज्ञानने
अंचिय-युक्त
दंसणं-दर्शनने
व-दली, अथवा
चारित्त-चारित्रने
पिंडथ-पिंडस्थ
ज्झाणं-ध्यानने
पदथ-पदस्थ
रुवथ-रूपस्थ
रुवातीत-रूपातीत
पढम-पहेलो

वयं-व्रत
लीणा-लीन
वीय-बीजा
तइय-त्रीजा
चउथ-चोथा
पंचम-पांचमा
दप्पं-दर्प, अहकारने
परिहरतो-त्याग करतो
पमायं-प्रमादने
अणाभोगं-अजाणपणाने
आसुरे-आसुर

आवज्जसु-वारंवारआवर्तन
करवुं ते.
वज्जंतो-वर्जतो
सक्किय-शंकावाळाने
विवज्जंतो-वर्जन करतो
सहसागारं-सहसात्कारने
भयं-भयने
पओसं-प्रदोषने
विमंसा-विचारणा
खंति-क्षाति (थी)
खमं-खमवुं
साह-साधुने

वंदामि-वांदुं लुं
समदवं-मार्दवसहित
सअज्जवं-आर्जव सहित, कपट
रहितपणे
मुत्तिजुअं-निर्लोभता युक्त
तवजुअं-तपयुक्त
संजमजुअं-संजमयुक्त
सच्चजुअं-सत्ययुक्त
सीअजुअं-शौचयुक्त
अक्किचणं-द्रव्यरहित
वंमजुअं-ब्रह्मधर्मयुक्त

૧૬ મા જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રરથના ચિત્ર વહારની ગાથાઝના હુટા શબ્દાનો અર્થ. ॥

જે-જેઓ
નાણંચિઅ-જ્ઞાનાંચિત્ત;
જ્ઞાનવડે સહિત
મળસા-મનવડે (૫મ)
પિંડથ-પિંડસ્થ
જ્ઞાણ-ધ્યાન
પઢમ-પ્રથમ
વય-વ્રત(માં)

લીના-લીન
દપ્પં-દર્પને
પરિહરંતો-ત્યાગ કરતો
સ્વંતિસ્વમં-ક્ષમાઈ કરીને યુક્ત
સાહૂણં-સાધુઓને
વંદે-વાંદુલું (૧)
અંચિય-યુક્ત
પદથ-પદસ્થ

સ્વજ્ઞાણં-રૂપસ્થ ધ્યાન
આલીણો-લીન
સ્વાતીતં-સ્વાતીતને
પુણો-વલી
કમ્પસ્વયં-કર્મક્ષયને
કુળઈ-કરેછે (૨)
દપ્પ-અહંકાર
પમાય-પ્રમાદ
અણાભોગ-અજાણપણે; અનાભોગે

આસુરે-આસુર
આવડ-વારંવાર આવર્તન
સુઅ-સૂત્ર
સંકિપ-શંકિત
સહસાગારો-સહસાત્કાર; એકદમ
ભયે-ભય
પઓસે-પ્રદોષ
વિમસો-વિમર્શ, વિચાર (૩)

॥ શ્રી જ્ઞાનદર્શન ચારિત્રરથ ॥ ૧૬ ॥

જે નાણંચિઅ મળસા, પિંડથજ્ઞાણ પઢમવયલીના ॥
દપ્પં ચ પરિહરંતો, સ્વંતિસ્વમં સાહૂણં વંદે ॥ ૧ ॥

યે જ્ઞાનમેવ મનસા, પિંડસ્થધ્યાન પ્રથમવ્રતલીનઃ ॥

દર્પં ચ પરિહરતઃ ક્ષાન્તિ ક્ષમાન્ સાધૂન્ વન્દે ॥ ૧ ॥

જેઝ જ્ઞાની ઢે અને મનવડે પિંડસ્થાદિ ચાર ધ્યાન અને પ્રથમ વ્રતમાં લીન ઢે, દર્પનો જેણે ત્યાગ કર્યો ઢે એવા ક્ષમા રાખવાને સમર્થ સાધૂઝને હું વાંદુલું ॥ ૧ ॥

पिंडस्थज्ज्ञाणं चिय, पदस्थ रुक्स्थज्ज्ञाण मल्लीणो ॥

रुवातीतं च पुणो, कम्मखयं कुणइ तं ज्ञाणं ॥ २ ॥

पिंडस्थध्यान मेव, पदस्थं ध्यानं रूपस्थध्यान मालीनः ॥

रूपातीतं च पुनः, कर्मक्षयं करोति ध्यानं ॥ २ ॥

पिंडस्थध्यान, पदस्थध्यान, रूपस्थध्यान, रूपातीत ध्यानमां लीन थएलो जीव कर्मक्षय करेवे ॥ २ ॥

दप्प पमायाणा भोग, आसुरे आवईसु अ संकिए ॥

सहसागारो भए, पओसे अवीमंसो ॥ ३ ॥

दर्प प्रमादाऽना जोगा, सुरे आवृत्तिषु च ॥

संकितं सहसाकारो, जयं पदोषश्च विमर्शः ॥ ३ ॥

दर्प, प्रमाद, अनाजोग, आसुर, वारंवार आवर्तन, संकावाळुं, सहसाकार, जय, प्रदोष अने विमर्ष ॥ ३ ॥

१ए मा पच्चरक्काणरथनी चित्रनी गाथाउंना बुटा शब्दोन्ता अर्थ.

नाण-ज्ञान

चिड-जाणनार

वि-पण

आगम-सिद्धांत

सुए-सुत्रोने

पिंडस्थ-पिंडस्थ

ज्ञाण-ध्यान

पदस्थ-पदस्थ

रुक्स्थ-रूपस्थ

रुवातीय-रूपातीत

सामाय-सामायिक

जय-जय

लीणो-लीन
छेय-छेदोपस्थापनीय
परिहारि-परिहारविशुद्धि
सुहुमसंपराय-सूक्ष्म संपराय
अहख्खाय-यथाख्यात
नवकार-नोकार
सहिय-सहित
पोरसि-पोरसि

पुरिमट्ट-पुरिमट्ट
एकासण-एकासणुं
एकडाणे-एकलठाणुं
आंबिल-आंबिल
अभ्यत्तट्ट-उपवास
अणसण-अनशन
अभिग्रह-अभिग्रह
विगइ-विगय

अणागयं-अनागत, भविष्यमां
कया-क्यारे
करिस्सामि-करीश
भावेण-भावे करीने
अइकंते-अतिक्रान्ते
कोटि सहि-कोटि सहित.
निअट्टि-नियंत्रित
सागारं-आगार सहित

अणागारं-आगार रहित
परिमाण-परिमाण
कडं-करेलुं
निरवसेसं-समस्त, निरवशेष,
बधुं
संकेयवियं-संकेत थइ गएलुं
अद्धाइयं-अर्धातीत

१ए मा पच्चस्काणरथना बहारनी गाथाउंना अघरां शब्दोना अर्थ.

नाण-ज्ञान
विउ-जाणनार
मणसा-मनवडे
पिंडथ-पिंडस्थ
ज्ञाण-ध्यान
सामाइय-सामायिकना

वय-व्रत
लीणो-लीन
नवकार सहिय-नवकार स-
हित, नोकारसी
अणागयं-अनागत, भविष्य
कया-क्यारे

करिस्सामि-करीश (१)
भावेण-भावथी
अइकंते-अतिक्रान्ते
कोडो-कोटि
नियट्टि-नियंत्रित
सागार-आगार सहित

अणागारा-आगार रहित
परिमाण-परिमाण
निरवसेसं-समस्त, निरवशेष
सांकेअं-संकेतवालुं
अद्धाइयं-अर्धातीत
दसहा-दश प्रकारे(२)

॥ श्री पच्चस्काणरथ ॥ १ए ॥

नाणविऊवि य मणसा, पिंडथज्ज्ञाण सामाइयवयलीणो ॥
नवकार सहिय मणगय, कया करिस्सामि भावेण ॥ १ ॥

ज्ञानविदपि च मनसा, पिंस्स्थध्यान सामायिकव्रतलीनः ॥

नमस्कार सहितमनागतं, कदा करिष्यामि आवेन् ॥ १ ॥

पिंस्स्थादि चार ध्यानમાં રહેલો અને સામાયિકાદિ પાંચ ચારિત્રથી યુક્ત એવો હું જ્ઞાનનો જાણનાર પણ નમસ્કાર (નોકારસી) સહિત અનાગત પચ્ચરુલાણ ક્યારે (મનથી) કરીશ ? ॥૧॥

अणागय अइकंते कोडी नियट्टि सागार अणागारा ॥

परिमाण निरवसेसं, संकेअं अद्धाइयं दसहा ॥ २ ॥

अनागत मतिक्रान्तं, कोटि नियन्त्रित साकार मनाकारम् ॥

परिमाण निरवશેષં, સાંકેતં અર્વાતોતં દશવા ॥ ૨ ॥

દસ જાતનું પચ્ચસ્કાણ છે. અનાગત, અતિક્રાન્ત, કોટિ સહિત, નિયંત્રિત, સાગાર (આગાર સહિત) અનાગાર (આગાર રહિત), પરિમાણકૃત, નિરવશેષ, સાંકેતિક્ (સંકેતવાલુ) અને અદ્ધા પચ્ચસ્કાણ. ॥ ૨ ॥

૨૦ ધર્માંગરચની અંદર આવેલો ગાથાઓના અઘરા શબ્દોના અર્થ.

નાળ-જ્ઞાન

જુઓ-યુક્ત

દિઘી-દૃષ્ટિ, સમક્ષિતદૃષ્ટિ

ચરણ-ચારિત્ર

મળગુત્તો-મનગુપ્તિવાલો

વયગુત્તો-વચનગુપ્તિવાલો

તણગુત્તો-કાયગુપ્તિવાલો

દાણ-દાન

જુત્તો-યુક્ત

શીલ-શીયલ

તવેણ-તપે કરીને

ભાવ-ભાવ

ષદમ-પહેલું

વય-વ્રતે (કરીને)

સુદ્ધો-શુદ્ધ

વીય-વીજા

तईय-त्रीजा
चउथ-चोथ
पंचम-पांचमा
जिण-जीनेश्वर भगवानना
विणए-विनयमां
वटंतो-वर्ततो
सिद्ध-सिद्धना

चेई-चैत्य
सुअ-श्रुत सिद्धांत
धम्म-धर्म
मुणि-मुनि
गुरु-आचार्य
उवज्झाय-उपाध्याय
संघ-चतुर्विध संघ

सम्म-सम्यक्त्व
कोह-क्रोध
जयंतो-जीततो
वंदे-वांदुलुं
माण-मान
माया-कपट
लोह-लोभ

हास-हास्य
रइ-रति
अरइ-अरति
सोग-शोक
भय-भय
कुळ-दुर्गच्छा

१० मा धर्मीगरथना चित्र वहारनी गाथाऊना लुटा शब्दना अर्थ.

नाण-ज्ञान
जुओ-युक्त
मणगुत्तो-मनगुप्तिवाळो

दाणे-दानने विषे
जुत्तो-सहित, युक्त
य-वळी

पढम-पेहेला
वयसुद्धो-व्रते करीने शुद्ध(१)
जिण-जीनना

विणए-विनयने विषे
वटंतो-वर्ततो
जयंतो-जीततो

॥ श्री धर्मीगरथ ॥ १० ॥

नाणजुओ मणगुत्तो, दाणेजुत्तोअ पढमवय सुद्धो ॥
जिणविणए वटंतो, कोह जयंतो मुणीवंदे ॥ १ ॥

ज्ञान युतो मनोगुत्तो, दाने युक्तश्च प्रथम व्रत शुद्धः ॥

जिनविनये वर्तमानान् क्रोधं जयतो मुनीन्वन्दे ॥ १ ॥

જ્ઞાનયુક્ત, મનવકે ગુપ્ત, દાનમાં તત્પર અને પ્રથમ વ્રતમાં શુદ્ધ તથા જિનવિનયમાં રહેતા ક્રોધને જીતતા એવા મુનીઓને (હું) વાંદું હું ॥ ૧ ॥

૧૧ મા કામાવસ્થારચના ચિત્રમાં આવેલી ગાથાઓના અથવા શબ્દોના અર્થ.

જે-જેઓ	વપુ-શરીરનો	પુન્નરહ-પુર્વે સુખ ભોગવેલું તે	અંગ-હીના શરીર(માં)
નો-નહિ	સક્કાર-સત્કાર	સરણ-યાદ કરવું	રહ-રતિ, પ્રિતિ(માં)
કરન્તિ-કરેછે	સોહ-શોભા	વિલાસે-સુખને	નિરીહગે-ઇહાવિનાના
કારન્તિ-કરાવે છે	દેહ-શરીરની	રહા-રતિવાળો	પસંત-પ્રશાંત
અણુમન્નન્તિ-અનુમોદેછે	નિસ્તિવચન-નિષ્કેપ	ન-નહિ	દેહે-દેહવાળા
મોહં-મોહને	વિરમણે-વિરમણને વિષે,	ઇથિ-હી(ને)	અમદે-મદવિનાના
મણુસિથિ-મનુષ્યની સ્ત્રી(ને)	વિરામ પામ્યા છે તેમને વિષે	ચિન્તે-ચિંતા કરનારા	દેહગિણો-દેહને વિષે જે
સંગ-સંગને	વિસ્સારિઅ-વિસાર્યા છે	મુળી-મુનીઓને	અગ્નિ નથી
તિરિઇથિ-તિર્યચની સ્ત્રીને	ઇથિ-હી	વંદે-વાંદુલું	અમુચ્છ-મુર્છા રહિત
દેવિથિ-દેવાંગના	અંગે-અંગોને	ધી-હી	મુત્તિ-નિર્લોભતાવાળા
રુવિથિ-રુપવાળી સ્ત્રી	સયલ-સકલ	દેસ-હીના શરીરમાં અમુક	ગય-ગયો છે
સોહંદ્રિ-શ્રોતહંદ્રિ	વિભૂસણ-શોભા	અમુક ભાગને જોવાની	મય-મદ
ચલિવંદિ-ચલુહંદ્રિ	ચય-ત્યાગ કરનાર	ઇચ્છા રહિત	મજ્જે-મદ્ય
ઘાણિન્દિ-ઘ્રાણહંદ્રિ	સરા-સ્મરણે	નિરીહગે-નિરિચ્છક	વિસય-વિષય
જિભિન્દિ-રસહંદ્રિ	જળ-માણસ	અ-નહિ	પરિસંગે-સંસર્ગ જેમનો એવા
ફાસિન્દિ-સ્પર્શહંદ્રિ	હાસે-હાંસિમાં	દીહ-દીર્ઘ, લાંબા	અપાળ-આત્માને
વજ્જિઅ-ત્યાગ કર્યો છે	સંસણે-પ્રશંસા કરવી તે	ઉસાસંગે-ઉચ્છવાસવાળા	સંવહગે-સમ્યક્ પ્રકારે વહન કરનારા

२१ मा कामावस्थारथनी चित्र बहारनी गाथाउना बुटा शब्दोना अर्थ. ॥

जे-जेओ	मणुस्सिस्थि-मनुष्यनी स्त्री	वपुसकारे-शरीरनो सत्कार	चिन्ते-विचार करना
नो-नहि	संग-संग	न-नहि	मुणी-मुनीओने
करन्ति-करेछे	सोइंदि-श्रोतइंद्रिअ	इत्थि-स्त्री(नो)	वंदे-वांदुं (१)
मोहं-मोहने	वज्जिअ-वज्ज्योछे, त्याग कर्योछे		

॥ श्री कामावस्थारथ ॥ २१ ॥

जे नो करन्ति मोहं, मणुस्सिस्थि संग सोइंदि ॥
वज्जिअ वपुसकारे, न इत्थि चिन्ते मुणीवंदे ॥ १ ॥

ये नो कुर्वन्ति मोहं, मनुष्य स्त्रीसंग श्रोत्रेन्द्रियम् ॥

वर्जित वपुस्स क्तारान् न स्त्री चिन्तान् मुनीन् वन्दे ॥ १ ॥

जेओ मनुष्यनी स्त्रीना संगनो मनथी पण मोह करता नथी तथा पांचे इन्द्रियोने तथा शरीरना सत्कारने वज्जेलो ठे अने जेओ स्त्रीनी चिन्ता (विचार) करता नथी एवा साधुओने हुं वांदुं हुं ॥ १ ॥

શ્રી શીલાંગરથની ગણતરી કરવાની સમજુતી.

જોએ કરણે સન્ના, ઇંદિય ભોમાઈ સમણ ધમ્માય ॥
સીલંગ સહસ્સાણં, અઠારસગસ્સ નિપ્પત્તી ॥ ૧ ॥

અર્થ:-યોગ ત્રણ, કરણ ત્રણ, સંજ્ઞા ચાર, ઇંદ્રિય પાંચ, જોમાઈકે ૦ પૃથ્વીકાયાદિક દશ, શ્રમણધર્મ દશ, એ રીતે શીલાંગના જે અઠાર હજાર જેદ તેનું નિઃપત્તી કે ૦ નિપજવું થાય તેજ કહે છે. ॥ ૧ ॥

હવે વિશેષે એની સંખ્યા દેખામે છે.

કરણાઈ તિન્નિજોગા, મળમાઈણી હવંતિ કરણાઈ ॥
આહારાઈસન્ના, ચઉસોયા ઇંદિયા પંચ ॥ ૨ ॥

અર્થ:-હ્યાં પ્રથમ યોગ પઠી સૂત્રનાં બંધ સારુ બીજાં વચ્ચાણીયે ઢીએ. યોગ ત્રણ, તે મનો યોગાદિક જાણવા. હ્યાં ગાથાને ધુરે કરણાઈ એટલે કરવું જેની આદિમાં છે એવા ત્રણ કરણ તથા આહારાદિ ચાર સંજ્ઞા જાણવી. અને સોયા કે ૦ શ્રોત્રાદિક પાંચ ઇંદ્રિયો જાણવી.

ભોમાઈ નવ જીવા, અજીવ કાઓય સમણ ધમોય ॥
સ્વંતાઈ દસ પયારો, એવં ઠિઈ ભાવણા એસા ॥ ૩ ॥

अर्थ:- ज्योमाइ के० पृथ्वीकायादिक नवजीव अने अजीव साथे दश थाय. श्रमण धर्म ते खां-
त्यादिक दस प्रकारे एंवके० ए रीते ठिइके० यंत्र पटादिक उपर लखवो. जावना ते एसाके० आ-
गळ केहेशे. ॥ ३ ॥

तेहिज देखाडे ने.

न करइ मणेण आहार, सन्नविप्पजठगोउ निअमेण ॥
सोइंदिअ संवरणे, पुढविजिए खंति संजुत्तो ॥ ४ ॥
इय मइवा इजोगा, पुढवीकाए हवंति दस भेआ ॥
आउक्कायाईसुवि, इअ एए पिंढिअं तु सयं ॥ ५ ॥
सोइंदिएण एंव, सेसेहिवि जइमं तओ पंच ॥
आहारसन्न जोगा, इअसेसाहिं सहस्स दुगं ॥ ६ ॥
एवं मणेण वयसा, इएसु एंव तुछ सहस्साइं ॥
न करे सेसेहिं पिअ, एए सव्वेवि अट्टारा ॥ ७ ॥

અર્થ:-હાં નકરશ્કે^૦ કરણલક્ષણ પ્રથમ યોગ સ્વિકાર્યો છે, તે મનસા એ પ્રથમ કરણ છે. આહારસન્ન વિપ્પજઢગોઝત્તિકે^૦ આહાર સંજ્ઞા વિરહિત થતાંજ પ્રથમ સંજ્ઞા તથા આવશ્યતાએ કરી નિરોધન કર્યો છે રાગાદિક ગુણ જેનો, એવી શ્રોત્રેન્દ્રિયની પ્રવૃત્તિ તેથી પ્રથમેન્દ્રિય કહેલી છે. એવી રીતીએ શું ન કરે? તે કહે છે. પૃથ્વીકાય જીવારંજન કરે નહીં એવું તાત્પર્ય છે. એણે પ્રથમ જીવસ્થાન ક્ષમાયુક્ત કે^૦ ક્ષાંતિ સંપન્ન એણે કરી પ્રથમ શ્રમણધર્મ જ્ઞેદ જાણવો. એ પ્રકારે કરી એક શીલાંગ આવિર્જાવિત છે. એટલે મને કરી આહાર સંજ્ઞારહિત થકો શ્રોત્રેન્દ્રિયનો સંવર કરી ક્ષમાયુક્ત પૃથ્વીકાય જીવારંજન કરે નહિ. એ શીલનું પ્રથમ અંગ આવિર્જાવિત એટલે પ્રગટ છે. હવે શેષ છે તે પણ અતિદેશે કરી દેશામે છે.

એજ પ્રકારના પૂર્વોક્ત અગ્નિલાષે કરી માર્દવાદિ યોગાત્ કે^૦ માર્દવ આર્જવાદિ દશપદ સંયોગે કરી, એટલે જેમ પૂર્વે ક્ષમાયુક્ત એક જ્ઞેદ થયો તેમ માર્દવને સંયોગે વીજો જ્ઞેદ, તેમજ આર્યવને સંયોગે ત્રીજો જ્ઞેદ, એ રીતે પૃથ્વીકાયનો આશ્રય કરી એટલે પૃથ્વીકાયારંજન એવા અગ્નિલાષે કરી, દશયતિ ધર્મે કરી, દશ જ્ઞેદ તે દશ શીલવિકલ્પ થાય છે. તે વઢી અપ્પકાયાદિ નવ સ્થાનને વિષે પણ અપિ શબ્દે કરી દશમા સ્થાનની પેરે આક્રમણ કરીએ, તે વારે સર્વજ્ઞેદ પ્રાકૃત પણે કરી એકત્ર કર્યાથી એકસો સંખ્યા થાય છે.

તે માત્ર શ્રોત્રેન્દ્રિયને સો જ્ઞેદ થાય છે. તેમજ બાકીની ચુકુરાદિક ઇન્દ્રિયોના પણ એ પૂર્વોક્ત રીતીએ સો સો જ્ઞેદ થાય છે. એ એમ સર્વ સંખ્યા એકઠી કરીએ તે વારે પાંચસેં થાય છે. કેમકે ઇન્દ્રિયોના પાંચ પ્રકાર છે માટે પાંચસેં થાય. તે માત્ર એક આહાર સંજ્ઞા યોગે કરી આ જ્ઞેદ થયા છે.

હવે શેષ જયસંજ્ઞાદિક ત્રણેના પણ પાંચસેં પાંચસેં જેદ એ પૂર્વોક્ત રીતેજ થાય. એમ સર્વના મઠી ને બે હજાર જેદ થાય છે. એ બે હજાર તેમાત્ર મનોયોગને પ્રાપ્ત થએલા છે. તેમજ વચન અને કાય એના પણ બે હજાર જેદ થાય છે. એમ એકંદર સંખ્યા ઠ હજાર થાય છે. એ ઠ હજાર માત્ર ન કરોતિ એ મર્યાદાએ પ્રાપ્ત થયા. તેમજ શેષ ન કરાવે તેના પણ ઠ હજાર અને અનુમતિ ન આપે એના પણ ઠ હજાર જેદ છે, એ સર્વ મેલઠીએ ત્યારે શીલના જેદ એકત્ર કર્યા ઠતાં અઠાર હજાર થાય છે. એક યોગે કરી અઠાર હજારજ થાય છે. એમ કંઈ નથી પણ બે શ્લોકાદિક સંયોગ જન્ય જંગ જો આ સ્થળે લીધા હોય તો એના ઘણાજ જેદ થાય છે. એટલે એક બે શ્લોકાદિક સંયોગે કરી સંયોગને વિષે સાત વિકલ્પ થાય છે. એવાજ કરણને વિષે, સંજ્ઞાને વિષે, ઇન્દ્રિયોને વિષે, પૃથ્વીકાયાદિ વિગેરેને વિષે એક હજાર તેવીસ જંગ થાય. એ પ્રમાણે ક્ષમાદિકને વિષે પણ આરાશીનો પરસ્પર ગુણાકાર કર્યો હોય તો ત્રેવીસ અબજ, ચોરાશી કોઠ, એકાવન લાખ, ત્રેસઠ હજાર બસેંને પાંસઠ. ૨૩,૮૪,૫૧,૬૩,૨૬૫ જેદ થાય છે. તો પઠી અઠાર હજારજ કેમ કહ્યા એવું કોઈ પૂછે તેને ઉત્તર કહે છે કે જો શ્રાવક ધર્મની પેઠે બીજા જંગ કરી સર્વ વિરતીની પ્રતિપત્તિ થાય તો તે ગણના યોગ્ય છે. એક પણ શીલાંગના જંગના શેષ સદ્જ્ઞાવ છે એટલે જેદ થતા નથી. એવું ન જાણવું. કારણ અન્યથા સર્વ વિરતીજ થનાર નહિ એના યંત્રની સ્થાપના પહેલા શીલાંગરથથી જાણી લેવી. એ પ્રમાણે બાકીના વીસ રથની ગણના સમજી લેવી. વિશેષ હકીકત ગુહ્યમથી જાણી લેવી.

अनुक्रमणिका.

रथनो अनुक्रम.	रथनुं नाम.	रथना अर्थ, गाथा, ने समजुतीनुं पातुं.	रथनो अनुक्रम.	रथनुं नाम.	रथना अर्थ, गाथा, ने समजुतीनुं पातुं.
१	शीलांग रथ.	१	१२	शुभलेश्यात्रिक रथ.	२६
२	दस विध चक्रवाल समाचारि रथ.	४	१३	अशुभलेश्यात्रिक रथ.	२९
३	खामणा रथ.	७	१४	द्वितीय प्रकर रण.	३२
४	श्रमण धर्म रथ.	१०	१५	इर्यापथिका रथ.	३५
५	सामाचारि रथ.	१२	१६	आलोचना रथ.	३७
६	नियम रथ.	१४	१७	रागत्रिक रथ.	३९
७	निंदा रथ.	१६	१८	ज्ञान दर्शन चारित्र रथ.	४१
८	तप रथ.	१८	१९	पञ्चखण्ड रथ.	४३
९	संसार रथ.	२०	२०	धर्मांग रथ.	४५
१०	धर्म रथ.	२२	२१	कामावस्था रथ.	४७
११	संजम रथ.	२४		शीलांगरथनी गणतरी करवानी समजुती.	४९

आ पुस्तक ठपावी बहार पारुवामां उदार सहायकोनां नामनी टीप तेमणे जरेला
रुपीआनी रकम साथे नीचे मुजब.—

रुपीआ.	नाम.	गाम डभोइना.
५०	शा मोहनलाल नाथाभाइ	
५०	बाइ उजम शा.	रणछोडदास पीताम्बरनी विधवा.
२५	नाथाभाइ दोलतचंद.	
२५	शा नरोतम हरीलाल.	
२१	शा. नेमचंद तलकचंद.	

रुपीआ.	नाम.
२०	शा. व्रजलाल रायजी.
६४	परचुरण रकमथी मदद.
५०	शा. हरीलाल छोटालाल अमदावादवाळ.
४६।	शा. उत्तमचंद खेमचंद
३५१।	कुल.

श्री शीलंगादि रथ संग्रह.
समाप्त.